

Ризики для посадки

Низький інтерес до України з боку західних авіакомпаній пояснюється величезною конкуренцією на західному ринку та інертністю головних гравців
» стор. 5

Діжка меду не без ложки ДЬОГТЮ

Заготовляти дарунки краще у перевірених продавців
» стор. 8

Дешево і... непридатно для життя

Українські міста знову потрапили до списків найдешевших у світі
» стор. 7

Україна молода

Середа, 8 листопада 2017 року

№ 134 (5295)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 26,85 грн.
1 € = 31,12 грн.
1 рос. руб. = 0,4 грн.

Записуйтеся у відкриті списки

Учора Верховна Рада внесла зміни до виборчої системи.
«Всліпу» більше не голосуємо?
» стор. 4

Депутат від БПП Олександр Черненко переконав колег проголосувати за виборчі відкриті списки.

Те, що було предметом довгого обговорення, сутичок і суперечок, нарешті втілено в життя. Парламент ухвалив нову процедуру виборів — за відкритими списками. Протестувальники з Майдану, які висували таку вимогу, можуть вважати виконаною і цю свою вимогу.

Фото УНІАН.

Єнс Столтенберг
генеральний секретар НАТО

«Україна — близький партнер Альянсу. Ми підтримуємо євроатлантичні прагнення України».

ПОЛІТВ'ЯЗНІ

Викрали — вартують

Українця Павла Гриба у РФ не відпустили під домашній арешт

Свідокія ФЕЩЕНКО

У Росії Краснодарський крайовий суд залишив під вартою українця Павла Гриба, якого звинувачують у тероризмі. Молодого чоловіка до залу суду не доставили. «Він був на відеозв'язку з місцевого Краснодарського СІЗО №5. Причому зауважу, що саме СІЗО від будівлі суду перебуває за кілька кварталів, може, за три квартали. Але його не доставили», — зазначила журналістка Ірина Ромалійська із зали суду.

Адвокат подавав клопотання, щоб затриманого українця залишили під домашнім арештом. А українські консули наголосили, що готові орендувати для Павла Гриба житло в Росії. Захисник незаконно затриманого Андрій Сабінін озвучив готовність, за потреби, жити з підзахисним у цій квартирі. Однак суддя Любов Перфілова відмовила в цьому.

Нагадаємо, 28 серпня колишній прикордонник, а нині військовий капелан Ігор Гриб заявив, що спецслужби Росії викрали його сина Павла в Білорусі. Згодом ЗМІ з'ясували, що ФСБ використала 17-річну дівчину, щоб заманити юнака до іншої країни. Згодом МЗС заявило, що Павло Гриб перебуває в управлінні ФСБ у Краснодарі. Раніше Росія звинуватила затриманого українця Павла Гриба в підготовці теракту в школі.

18 жовтня відбулося засідання Жовтневого районного суду Краснодара, в ході якого було продовжено термін утримання під вартою українця Павла Гриба до 4 січня 2018 року. ■

СУД ТА ДІЛО

Амністія для сепаратистів

Вийшли на волю чотири сепаратисти, які влаштували в Харкові «руську весну»

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Судовий процес над проросійськими активістами, що тривав у Харкові з квітня 2014 року, завершився досить несподіваним результатом. Громадянина РФ Сергія Юдаєва, а також його ідейних сподвижників Сергія Гапонова, Олега Крутова і Дениса Левченка суд визнав повністю винними, засудивши, відповідно, до 8 і 5 років тюрми. Але при цьому всіх чотирьох одразу випустили на волю.

Вийти з СІЗО Сергію Юдаєву, який отримав найбільший термін, допоміг так званий «закон Савченко». Цей правовий акт ще діяв на час перебування підозрюваного у слідчому ізоляторі, тому проведені там три роки й кілька місяців йому зарахували більше, ніж за шість років. І оскільки третина визначеного терміну вже минула, суддя вирішила застосувати до тепер уже засудженого ще й закон про амністію. Причому сторона обвинувачення оскаржувати це рішення не буде.

«Апеляції по амністії бути не може, — пояснила ситуацію прес-секретар обласної прокуратури Віта Дубовик. — Це закон прямої дії. Його застосовують до тих, хто має на це право». А ось сам Юдаєв таким правом, швидше за все, скористається, оскільки не визнав себе винним і вважає визначений йому термін покарання несправедливим.

Судове засідання цього разу проходило замалю не в екстремальних умовах. Телефонні терористи двічі «мінували» будинок Феміди у Київському районі Харкова. Причому один із цих дзвінків пролунав у момент, коли виголошували вирок. Після засідання Сергію Юдаєву стало зле, тому до нього викликали «швидку». ■

НА ФРОНТІ

Чортова дюжина перемир'я

На передовій знову напружено — міномети, гранатомети й кулемети не вщухають

Тарас ЗДОРОВИЛО

Обстановка в районі проведення АТО на початку цього тижня й далі залишалася напруженою, проте повністю контрольованою українською армією, повідомили в прес-центрі штабу АТО. Після 18-ї години 6 листопада ворог продовжив обстріли наших позицій, поодинокі застосовуючи міномети різних калібрів.

Зокрема, на Маріупольському напрямку окупанти двічі били по укріплених сил АТО зі 120-міліметрових мінометів неподалік Водяного, а під вогонь мінометів калібру 82 мілі-

метри потрапили оборонці Верхньоторецького. Крім того, ворог застосовував протитанкові гранатомети та кулемети на підступах до Красногорівки.

На Луганському напрямку під мінометним вогнем опинились опорні пункти Збройних сил України поблизу Трьохізбенки, а з гранатометів противник бив неподалік Луганського та Новолуганського. Неспокійно було і в районі Авдіївки. Тут увечері загарбники впродовж години обстрілювали наші позиції з піхотного озброєння.

Від початку доби незаконні зброй-

ні формування 13 разів порушили перемир'я. Наші військослужбовці вісім разів переважаючим вогнем примушували ворога припинити провокації. І хоча, на щастя, внаслідок бойових дій 6 листопада втрат серед українських військовослужбовців немає, але, нагадаємо, що минулого тижня, за офіційними даними, троє українських героїв загинуло, а 15 військовослужбовців було поранено.

Наразі на Донбасі триває суто позиційна, окопна війна, з роботою снайперів і диверсійних мобільних груп. «Сірої зони» фактично не залишилося. ■

Вероніка КУРИЛО

Уже всінадцяте в День української писемності та мови 9 листопада знову писатимуть всеукраїнський радіодиктант. Девіз цього річного — «Нас багато. Ми різні. Але нас об'єднує спільна мета».

За словами координатора проекту «XVII Радіодиктант національної єдності» Аліни Акуленко, тепер він мало нагадує звичну перевірку грамотності, бо давно подолав кордони України. Скажімо, минулого року роботи надходили з Італії, Великої Британії, Франції, Португалії, Швеції, Швейцарії, Фінляндії, Туреччини та Єгипту. Кількість робіт зростає в геометричній прогресії. Для порівняння: у 2000 році їх надійшло не більше тисячі, а минулоріч було вже на 20 тисяч більше.

Цьогоріч Радіодиктант національної єдності прозвучить і в місті Сіверськодонецьк Луганської області. Популяризує українську мову на цій території, зокрема, волонтерка-співачка, радник міністра культури Анжеліка Рудницька.

Усі охочі зможуть доєднатися до великої родини знавців української мови і, звичайно, перевірити свою грамотність завтра о 12-й годині дня. Для цього варто ввімкнути радіоприймач на хвилю Першого каналу Українського радіо. Знадобиться лише ручка, аркуш паперу та повна концентрація уваги. Читатиме диктант Олександр Авраменко — доцент Київського університету імені Бориса Грінченка, мовознавець. Текст — не більше 150 слів. (Зазвичай його публікують на офіційному сайті Українського радіо після завершення прийому робіт поштою).

Для того щоб диктант перевірили

Тарас ЗДОРОВИЛО

Чималий суспільний резонанс викликала «справа Сергія Колмогорова» — українського прикордонника, якому рік тому райсуд Маріуполя виніс вирок: 13 років ув'язнення за те, що у вересні 2014 року на блокпосту прифронтового Маріуполя, виконуючи наказ командира (як і інші вісім бійців), відкрив вогонь по авто, яке не зупинилося на вимогу військових — у результаті загинула дружина водія. 6 листопада Вищий спеціалізований суд із розгляду кримінальних та цивільних справ відправив на перегляд справу Колмогорова та звільнив

РЕЗОНАНС

Спірна куля

Засудженого до 13 років ув'язнення прикордонника Сергія Колмогорова звільнено з-під варті

його з-під варті.

Рішенням передувало засідання Вищого спецсуду 2 листопада: тоді біля приміщення зібралася дві сотні фронтників, які прийшли підтримати свого побратима. Крім того, до захисту Колмогорова підключилися народні де-

путати, а замголови Держприкордонслужби Василь Серватюк висловив надію, що касація приведе до конституційного рішення. Більше того, ініціативна група зустрілася з Генпрокурором Юрієм Луценком (за його словами, Колмогоров відкрив вогонь на ура-

ження по легковому авто з цивільними особами без попереджувального пострілу, й при цьому він нібито не перебував на блокпосту), добиваючись перегляду справи й більш ретельного розслідування. До слова, Президент Петро Порошенко також підтримав перегляд рішення суду стосовно прикордонника.

Одразу після звільнення у понеділок Сергій Колмогоров заявив: «Мій командир усе робив правильно. Усі прикордонники все зробили правильно». Також після засідання суду прикордонник сказав, що наразі не готовий до спілкування з журналістами. ■

НАЦІЯ

Математика диктанту

До спільної мети — з українською мовою

Читатиме диктант Олександр Авраменко — доцент Київського університету імені Бориса Грінченка.

організатори, його потрібно надіслати за адресою: Київ-1, Хрещатик, 26, не пізніше 10 листопада (визначається за штемпелем на конверті). На тих, хто написав диктант без жодної помилки, чекають символічні призи.

У столиці місцем публічного на-

Сергій ДОВГАЛЬ
Дніпро

У ніч проти неділі в багатоповерхівці віддаленого Самарського району Дніпра квартирні крадії підірвали дві гранати, відкрили стрілянину та втекли. П'ятеро поліцейських отримали поранення.

23-річний оперативник Гамід Росулзаде, який із численними осколковими пораненнями нині перебуває у міській лікарні, розповідає: «Зараз уже стало зрозуміло — це була граната. Стався вибух. Напевно, це була світлошумова граната, і мене відкинуло, слідчого відкинуло. Відбувалися постріли в наш бік, після чого всі потрапили на вулицю. Там неможливо було передбачити, ніхто не очікував — на вулиці стався ще один вибух».

44-річному техніку-експерту Сергію Глушану вибухом сильно пошкодило кишковий тракт. Лікарі кілька годин зшивали його по частинах. Нині він у тяжкому стані в реанімації. Очільник української поліції Сергій Князев, який відвідав у Дніпрі поранених, повідомив про присвоєння поліцейському звання підполковника. Голова Нацполіції всім правоохоронцям-постраждалим вручив відзнаки та оголосив про присвоєння позачергових звань.

Ще одному поліцейському вибухом відірвало ступню ноги. «Після проведення консилиуму ми пішли на ампутацію заради врятування життя», — повідомив головлікар Дніпропетровської обласної клінічної лікарні імені Мечникова Сергій Риженко.

Зловмисників правоохоронці ще шукають.

Нагадаємо: за останній час у Дніпрі це вже не перший випадок, коли поліцейські постраждали під час виконання своїх обов'язків. 26 вересня 2016 року двоє копів: Ольга Макаренко та Артем Кутушев загинули від рук зловмисника при спробі перевірити його документи на території Центрального автовокзалу. У Кіровському райсуді Дніпра наразі триває судовий процес над экс-торнадівцем Олександром Пугачовим, якому пред'явлено звинувачення. ■

Ірина КИРПА

Планова перевірка показала, що правила пожежної безпеки на Одещині порушують масово. Фахівці ОДА перевірили 482 дитсадки та школи, 75 закладів охорони здоров'я, 21 будинок для літніх людей і людей з інвалідністю, 39 будинків відпочинку та оздоровлення. За фактом перевірок цих об'єктів соціальної сфери складено більше 500 адмінпротоколів про різні порушення правил пожежної безпеки. Вже готові 46 позовних заяв до адміністративного суду щодо необхідності прийняття заходів екстреного реагування у вигляді повного або часткового призупинення робіт.

«Із початку 2017 року на Одещині сталося 5610 пожеж, у вогні загинули 74 людини та постраждало ще 66 осіб, — розповів заступник начальника ГУ ДСНС в Одеській області Михайло Вовк. — Із загальної кількості пожеж дев'ять виникли в місцях із масовим перебуванням людей, включаючи й трагедію в піонерському таборі «Вікторія». За результатами планових перевірок за вересень-жовтень було зафіксовано майже 27 тисяч порушень».

■ НЕБЕЗПЕКА

Кнопка тривоги

Одещина шукає 700 мільйонів гривень для захисту від пожеж

За словами Михайла Вовка, ревізія ще й досі триває, хоча повальне порушення правил пожежної безпеки вже очевидне. Найчастіше відсутня автоматична пожежна сигналізація або вона не працює. Часто дерев'яні елементи горіж не мають вогнезахисної

обробки або не відповідають чинним нормам шляхи евакуації людей.

Тим часом глава облдержадміністрації Максим Степанов поскаржився, що вартість однієї лише «тривожної» пожежної кнопки становить близько 7 тис. 500 гривень. А якщо планувати повну модернізацію системи протипожежної сигналізації в усіх установах Одеської області, доведеться знайти не менше, аніж 714 млн. гривень. «Такі гроші ми не зможемо знайти терміново, — каже Максим Степанов. — Поки що доводиться

задовольнятися проведенням перевірок наявних можливостей для евакуації людей на всіх без винятку об'єктах соціальної сфери та детальним інструктажем людей про порядок дій в екстреній ситуації».

Нагадаємо, що після трагічних подій у піонерському таборі «Вікторія», де в одному з дерев'яних будиночків живо згоріло троє дітей, співробітники ДСНС України проводять масштабну перевірку систем пожежної безпеки на соціально значущих об'єктах в Одеській та Київській областях. Висновки комісії при ДСНС Одеської області повністю підтвердили попередні висновки про те, що на момент загоряння в дерев'яному будиночку піонерського табору «Вікторія» новітня звуко-світлова протипожежна сигналізація не працювала вже кілька місяців, оскільки її навмисно відключили. ■

Людмила НІКІТЕНКО

Люди у Смілі на Черкащині мерзнуть через чужі борги. Адже головний постачальник тепла — приватне ТОВ «Сміла Енергоінвест» через більш ніж 90-мільйонний борг не закупило у НАК «Нафтогаз України» ліміти газу. І замість того, щоб узяти кредит та придбати газ, звернулося до Смілянської міської ради з проханням про реструктуризацію цього боргу.

Міські депутати були проти того, аби приватна компанія чіпляла свої борги на населення міста. Тож кілька разів не голосували за таку пропозицію, мотивуючи це тим, що в їхній пам'яті не вивітрилися минулорічні сюрпризи з подачею тепла місту від «Сміла Енергоінвесту», коли через борги опломбовували котельні.

Але днями депутати таки здалися й погодилися, аби Смілу грів «Енергоінвест», а не місцеве комунальне підприємство, на чому наполягали міські чиновники. Правда, депутатам удалося відстояти свою позицію — і борги цього постачальника тепла на місто не повисили.

■ ОБВА!

Сезон холодних батарей

У Смілі досі немає тепла в оселях, а школи закриті

«Старт опалювального сезону, його перебіг — це якраз показник роботи місцевої влади», — зазначає у коментарі голова Черкаської ОДА Юрій Ткаченко. За його словами, коли вся область ще з весни готувалась до опалювального сезону, то в Смілі чогось чекали.

«Враховуючи проблеми попередніх опалювальних сезонів, ми надали Смілі чіткий алгоритм дій. Однак він не був ви-

конаний. Навіть за створення комунального підприємства там узялись напередодні опалювального сезону, врешті, не виконали всі необхідні умови», — обурюється голова облдержадміністрації. Із приводу зриву опалювального сезону в Смілі обласна влада звернулася до правоохоронців. Водночас намагається робити все можливе, щоб сміляни якнайшвидше отримали тепло.

Наразі ще п'ять котельень готові у Смілі до роботи. Містяни сподіваються, що вже за кілька днів місто буде з опаленням. ■

■ КРИМІНАЛ

Була граната

Поліцейським, які постраждали від озброєних грабіжників, позапланово присвоїли звання

Сергій Князев (праворуч) дякує за службу Сергію Глушану.

■ БІЛІ ХАЛАТИ

Камінь смерті

Мешканець Херсона домагається покарання за післяопераційну смерть дружини

Ірина КИРПА

Столичні ескулапи визнали дії медиків Херсонської міської лікарні такими, що не відповідають стандартам та протоколам надання медичної допомоги. Відтепер Валерій Кругов має всі шанси виграти суд та отримати моральну компенсацію за смерть своєї дружини.

...Кілька місяців тому 49-річна херсонка Тетяна Данилевська відійшла в іншосвіт після планової операції з видалення каменя в жовчному міхурі. За словами Валерія Кругова, жінка померла у страшних муках після трьох безрезультатних операцій із ліквідації ускладнень першого оперативного втручання.

— Усе почалося зі звичайної планової операції з видалення каменя в жовчному міхурі, — пояснює Валерій Кругов. — Через незрозумілі досі причини лікарі вирішили не тільки вирізати весь жовчний міхур, а й зачепили шляхи підшлункової залози. Подальша терапія до поліпшення не привела: жінка буквально гнила живцем, а лікарі нічого не робили. Підсумком стало те, що Тетяна впала в кому, з якої вже не вийшла ...

Ще до висновків столичної комісії керівник клініко-експертної комісії Херсонського облдепартаменту здоров'я Наталія Шахман розповіла про те, що помилки лікарів підтвердилися як на діагностичному, так і на операційному та постопераційному етапах. Солідарні з нею й колеги з МОЗ України. «Не було виконано повне доопераційне обстеження молодої жінки, є суттєві помилки ведення цієї пацієнтки медиками, — пояснив ситуацію заступник голови клініко-експертної комісії В'ячеслав Черненко. — Ми дамо свої рекомендації керівництву Херсонської міської лікарні імені Лучанського».

Тим часом хірург херсонської міської лікарні, якого звинувачують у непрофесійності, констатує, що за всю його практику було проведено понад 250 подібних операцій і нічого критичного не траплялося. Мовляв, інфікування не було, а цей випадок — єдина трагедія за все його життя.

У Херсоні впродовж останнього часу це не єдина післяопераційна смерть. Так, улітку цього року в Обласній клінічній лікарні міста Херсон 54-річний чоловік також помер після планової операції, на яку прийшов своїми ногами. Для мешканця міста Гола Пристань закінчилася фатально банальна операція з видалення поліпів із носа. Понад чотири місяці сім'я покійного нічого не може довести лікарям.

Мешканець Херсона Валерій Кругов упевнений: «Є можливості для боротьби з круговою порукою в системі охорони здоров'я». Спецкомісія при МОЗ України також готова розвінчати міфи про те, що боротися з медичною мафією в Україні — то є марна справа. До речі, у 2017 році було подано 68 скарг на лікарів; порушення знайшли підтвердження у 42 випадках. ■

«З 1991 року з України в офшори виведено 148 млрд. дол. Для порівняння — бюджет України на 2017 рік складає близько 30 млрд. дол., тобто в офшорах осіло близько п'яти річних українських бюджетів».

«Слідство.Інфо»

ПАРЛАМЕНТ

Записуйтеся у відкриті списки

Верховна Рада внесла зміни до виборчої системи. «Всліпу» більше не голосуємо?

Наталія ЛЕБІДЬ

Після двотижневої перерви Верховна Рада повернулася до режиму пленарних засідань і у перший же день роботи ухвалила в першому читанні проект Виборчого кодексу, поданий головою парламенту Андрієм Парубієм і депутатами Олександром Черненком (фракція БПП) і Леонідом Ємцем (фракція «Народний фронт»).

Документ на засіданні парламенту 7 листопада підтримали 226 народних депутатів — мінімально необхідна для ухвалення рішень кількість. «Цей проект не новий. Він розроблений на основі Виборчого кодексу, який ще в 2010 році, у позаминулому скликанні, зареєструвала група депутатів... Зараз перед реєстрацією ми дещо його осучаснили, зробили висновки з виборчих процесів... 2010—2015 років, залишивши концептуально варіант 2010 року, ми внесли кілька нововведень», — сказав, виступаючи з трибуни, співавтор документа Олександр Черненко.

За його словами, проект Виборчого кодексу об'єднує п'ять наявних законів — закони про вибори народних депутатів, закон про вибори Президента, про місцеві вибори, про Центральну виборчу комісію і закон про єдиний державний реєстр виборців. Черненко додав, що документ пропонує систему регіональних відкритих списків.

«Це коли Україна ділиться на 27 виборчих регіонів. У кожному з цих регіонів партії висувають свої списки. Виборець обов'язково голосує за партію і за бажанням — це вже його добра воля — за когось із кандидатів, яких партія висунула в цьому регіональному списку, таким чином, рейтингує цих кандидатів», — пояснив він. За словами Черненка, за такої системи лідер партії не зможе впливати на місця кандидатів у списку.

Крім того, законопроект передбачає чотиривідсотковий прохідний бар'єр до парламенту. Нагадаємо, що зміни виборчого законодавства є однією з вимог мітингувальників, які від 17 жовтня протестують під Верховною Радою. Громадські організації наполягають на проведенні наступних виборів до парламенту за відкритими списками. Коаліція Верховної Ради ще у 2014 році зафіксувала намір запровадити таку систему. Але впродовж майже трьох років депутати до цього питання не поверталися.

Новину про ухвалення виборчого закону учасники та ініціатори протесту під парламентом зустріли з ентузіазмом. «Коли вас будуть питати, навіщо люди виходили під Верховну Раду, покажіть їм цей пост. У нас ще одна перевага — Верховна Рада прийняла в першому читанні виборчий кодекс. На моїй пам'яті це найпрогресивніший закон про вибори за всю історію незалежності країни — пропорційна система з відкритими списками», — написав у «Фейсбуці» нардеп Мустафа Найєм.

А відтак можна сподіватися, що найближчі дні існування «майдану» під стінами ВР минуть без ексцесів. Станом на першу половину вчорашнього дня будівлю парламенту оточили близько 500 громадян. Вони зосередилися на площі Конституції, у Маріїнському парку і на вулиці Грушевського, де встановлено намети і польові кухні. Ранок був мирним, лише біля всіх входів до будівлі парламенту і комітетів Верховної Ради чергували групи правоохоронців.

Тим часом Верховна Рада розглянула ще одне питання і не підтримала постанову про звільнення міністра внутрішніх справ Арсена Авакова. Постанову, автором якої був нардеп від БПП Сергій Каплін, підтримав лише 31 нардеп. 102 нардепи проголосували проти відставки, 56 утрималися.

Перед голосуванням представники «Батьківщини», «Радикальної партії», «Народного фронту», «Опозиційного блоку» заявили, що не підтримають постанову про відставку Авакова. ■

Наталія ЛЕБІДЬ

Навесні цього року учасники Міжнародного консорціуму журналістів-розслідувачів, а також Центру розслідування корупції та організованої злочинності OCCRP, які торік оприлюднили проєкт The Panama Papers, отримали доступ до нових документів. Нове глобальне журналістське розслідування назвали Paradise Papers, або «Документи з райських островів». Цього разу журналісти проаналізували дані про власників офшорних компаній з двох десятків юрисдикцій, розташованих переважно на невеликих екзотичних островах. Команда «Слідства.Інфо» як офіційний партнер OCCRP долучилася до міжнародного проєкту й знайшла в документах понад десяток українських прізвищ. Одне з них належить Президенту України Петру Порошенку, повідомляє «Слідство.Інфо».

Світовий компромат

Почалося все в неділю, 5 листопада, коли журналісти з усього світу одночасно опублікували новий масив компромату на впливових політиків цілого ряду держав, включаючи Україну. Публікацію 13,4 мільйона документів про фінанси політичних діячів світу можна порівняти тільки з «панамським» розвінчанням. Серед іншого йдеться про архів юридичної компанії Appleby з Бермудських островів, яку вважають одним із провідних реєстраторів офшорних компаній, а також фірму з Сінгапуру.

Документи мають відношення приблизно до 120 політиків із майже 50 країн світу, а також підприємств, спортсменів, бізнесменів та інших високопоставлених осіб, у тому числі зі США, Росії, Великобританії, Японії, Канади, Казахстану, Бразилії, України, Туреччини, Грузії, Вірменії та багатьох інших країн. Зокрема, в документах фігурують дані про радників, чиновників та інших близьких до американського президента Дональда Трампа осіб. Також йдеться про їхні ділові контакти з Росією.

Німецька газета «Зюддойче Цайтунг» у своєму повідомленні згадує таких фігурантів офшорного скандалу, як британська королева Єлизавета II, колишній німецький канцлер Герхард Шредер, а також такі фірми, як Nike, Apple, Deutsche Post, Siemens, Allianz і Bayer. Нагадаємо, що у квітні 2016 року Міжнародний консорціум журналістських розслідувань, який базується у Вашингтоні, оприлюднив витяги з 11,5 млн. документів із даними про офшорні рахунки низки діючих та колишніх світових лідерів, відомих політиків, а також підприємців, спортсменів, менеджерів. Звіти, названі «панамськими документами», базувалися на витоку інформації з панамської компанії Mossack Fonseca, яка надає юридичну підтримку в реєстрації компаній в офшорах.

Темний шоколад Порошенка

Півтора року тому український Президент уперше опинився у центрі уваги провідних медіа світу. Його згадували серед фігурантів так званого «панамського скандалу», коли журналістам стали відомі подробиці офшорних таємниць багатьох політиків світу. Український Президент був змушений пояснювати, навіщо, вже перебуваючи на посаді глави держави, він відкрив компанію на Британських Віргінських Островах.

У принципі, відповідь була зрозумілою. На Віргінських Островах створені сприятливі умови для

СКАНДАЛ

Усі в шоколаді

Політики зі світовим ім'ям опинилися в плутанині в черговий офшорний скандал

А чи був траст «сліпим»?
Колаж із відкритих джерел.

тих, хто хоче платити менше податків. Тоді Президент Порошенко заявив, що зареєстрував офшорну фірму виключно для того, щоб передати свій кондитерський бізнес у сліпий траст. Розслідування по «Райських документах» здатне це спростувати і може бути свідченням того, що метою Президента стало все ж те, що він хотів платити менше податків.

Згідно з документами, отриманими німецькою газетою «Зюддойче Цайтунг» і переданими мережею журналістів-розслідувачів ICIJ і OCCRP, у червні 2014 року, незабаром після інавгурації Порошенка, юристи з української фірми Avellum, яка представляє інтереси Президента, написали колегам з фірми Appleby острова Мен лист такого змісту.

«Справа надзвичайно делікатна. Ім'я клієнта — Петро Порошенко. Ми працюємо над реструктуризацією його кондитерського бізнесу (Roshen). Для отримання доступу до міжнародних ринків ми збираємося збудувати нову холдингову компанію групи в Люксембурзі. Під нею буде голландський суб-холдинг, який володітиме всіма оперуючими компаніями. З податковими цілями над люксембурзькою компанією буде кіпрська фірма. Вона володітиме офшорною компанією — ми надаємо перевагу Британським Віргінським Островам, але Острів Мен також може підійти... Вона володітиме акціями й отримуватиме дивіденди. Продаж акцій у певний момент можливий (якщо інвестор запропонує хорошу ціну)», — сказано у листі.

А ТИМ ЧАСОМ

Завдяки «Райським документам» стало відомо, що близько 10 млн. фунтів (13 млн. доларів) із приватних статків королеви Єлизавети II також інвестовані в офшори. Їхні фонди на Кайманових островах і на Бермудах вкладало Герцогство Ланкастерське. (Останнє керує приватною власністю королеви, яка становить 500 мільйонів фунтів).

Щоправда, в цьому немає нічого незаконного. Також немає даних про ухиляння Єлизавети II від сплати податків. Проте в документах видно, що гроші інвестовано в лізингову компанію BrightHouse, яку звинувачували в наживанні на бідних. Також «королівські гроші» знайдено в компанії Threshers. Ця мережа британських магазинів збанкрутувала, залишивши по собі 6 тисяч безробітних та 17,5 млн. фунтів несплачених податків. Герцогство стверджує, що воно не причетне до рішень фондів, а також додає, що немає підтвердження, що королева знала про окремі інвестиції, які робились від її імені.

Дуже сліпий траст

Таким чином, листування, яке стало публічним завдяки витоку інформації, наводить на думку про те, що складна структура холдингу Порошенка створювалася, щоб уникнути сплати податків, а не для того, щоб передати компанію у так званий «сліпий траст» та продати компанію, як про це раніше заявляли юристи Порошенка. Водночас у компанії Avellum вважають висновки журналістів маніпулятивними.

У компанії заявляють, що першочерговою задачею було забезпечити структуру, яка б дозволила продати корпорацію. «Міжнародна холдингова структура, розроблена для здійснення операції з продажу корпорації «Рошен», повинна була забезпечити уникнення подвійного оподаткування з метою того, щоб усі податки повною мірою було сплачено саме в Україні, а не за кордоном. У разі продажу корпорації «Рошен» усі кошти були б перераховані кінцевому власнику в Україну, задекларовані та з них було б сплачено всі податки», — йдеться у заяві Avellum.

Але тоді, три роки тому, фірма Appleby відмовилася мати справу з представниками Президента України. Пізніше, у серпні 2014-го, юристи з Avellum звернулися до панамської фірми Mossack Fonseca, яка допомогла їм створити заплановану структуру, а відтак стала об'єктом витоку проєкту The Panama Papers. Тепер, після публікації так званих «Райських документів» справжні наміри Петра Порошенка щодо створення офшорної структури стали ясними. Й вони дещо відрізняються від його публічних заяв, говориться у розслідуванні «Слідства.Інфо». ■

Юрій ПАТИКІВСЬКИЙ

■ ЗАКОНИ НЕБА

Ризики для посадки

Низький інтерес до України з боку західних авіакомпаній, навіть після проголошення «безвізу», пояснюється величезною конкуренцією на західному ринку та інертністю головних гравців

Європейський авіаринок переживає непрості часи. Численні банкрутства несуть загрозу для пасажирів, але величезна конкуренція і низькі ціни, через які, власне, і відбуваються ці банкрутства, навпаки, є плюсом для клієнта. Україна, наразі, стоїть осторонь цих процесів: ні ажіотажу до нашого ринку після проголошення безвізового режиму, ні цінопадіння наразі не видно. Втім, як стверджують самі перевізники, процес запущено і, цілком можливо, що головне в нас ще попереду.

Посадка під фанфари і без

28 жовтня не стало ще однієї авіакомпанії — «Ейр Берлін». Один із флагманів німецької авіації, який працював з 1979 року і за обсягом перевезень поступався лише «Люфтганзі», виконав свій останній рейс із Мюнхена до столиці об'єднаної Німеччини. «Вітаємо вас на борту нашого літака в цей сумний день», — звернулася до пасажирів бортопровідниця.

... «Ейр Берлін» пішов гарно і навіть врочисто. У Мюнхені йому влаштували церемонію прощання, проїзд через два водянні фонтани, якими зазвичай в аеропорту зустрічають перший рейс нової компанії. Рейс здійснювався під спеціальним позивним, який розшифровувався як «Ейр Берлін назавжди». Перед посадкою у берлінському аеропорту «Тегель», на розвороті, пілоти виконали у небі повітряну фігуру у формі серця. А зустрічали цей рейс 1500 людей. І далеко не всі вони чекали своїх знайомих із Мюнхена.

Так — сумно і трохи пафосно — закінчуються кар'єри легенд, великих авіакомпаній, які впродовж десятиліть працювали в тісному європейському небі. Майже в цей самий момент, коли оголосив про банкрутство «Ейр Берлін», пішла з ринку «Аль Італія» — національний перевізник цієї держави з величезною історією, який возив, зокрема, і Папу Римського.

А на Британських островах у цей час рвучко закінчилася кар'єра «Монарх Ейрлайнс». Тут, щоправда, обійшлося без феєрверків і водяних струменів, але це банкрутство запам'яталося майже мільйону їхніх клієнтів. «Монархи» завершили польоти несподівано для пасажирів, коли власник їхнього пакета акцій — близькохідна компанія «Етихад» — несподівано отримавши фінансову діру за підсумками річної діяльності, вирішила більше не дотувати свій збитковий бізнес.

Скасування рейсів «Монарх Ейрлайнс» зачепило 750 тисяч осіб. А 110 тисяч британців довідалися про банкрутство своєї компанії випадково, перебуваючи у відпустці далеко за межами батьківщини. Тож владі Великобританії довелося проводити найбільшу «репатріацію» населення у мирний час: екстрено доставляти додому рекордну кількість своїх співвітчизників.

Агресія лоукостів

Величезна конкуренція серед європейських перевізників і тиск лоукостів на традиційні авіакомпанії призводить до падіння прибутків та періодичні банкрутства. На відміну від США, де свого часу відбулося укрупнення бізнесу через злиття головних гравців, у Європі панує справжня дика конкуренція. В Америці 90% ринку, до речі, вдовіч більшого за європейський, поділили між собою 6 авіакомпаній. Решта ж 94 підбирають крихти після грандів.

У Європі — вдвічі менший ринок, але в 2,5 рази більше авіакомпаній. На ньому за останній період почали беззастережно домінувати лоукости. Якщо бути точнішим, то два низькобюджетні перевізники: «Райанейр» і «Візейр», які фактично поділили європейське авіанебо на двох. Найбільший операційний прибуток має саме «Райанейр», що спеціалізується переважно на летовищах Західної Європи, — понад 23% європейського ринку. У «Візейра», який традиційно замикає на собі маршрути Центральної і Східної Європи, — 15,7%.

Власники третього, четвертого і п'ятого місць — перевізники, що працюють за традиційною бізнес-схемою: «Аер Лінгус», «Брітш Ейрвейс» і російський «Аерофлот» — отримали маржу між 12 і 13%. Ще один лоукост — «Ізі Джет» — заробив близько 11%. Традиційні ж гранди: швейцарська «Свісс», об'єднана «Люфтганза-груп», голландська «КЛМ», іспанська «Іберія», французька «Ейр Франс», авс-

трійська «Аустріан Ейрлайнс» — продемонстрували показники на рівні 5-8%.

Шалена конкуренція — плюс для пасажирів, оскільки дає змогу отримати низькі ціни на квитки. І величезний головний бій для власників бізнесу, адже гарантує постійну турбулентність, нестабільність і кожен недостатньо вивіреним кроком може призвести до збитків, які в кінцевому підсумку ведуть до банкрутства.

Цікаво, що лоукости наступають на п'ятки грандам наполегливо, незворотно і щороку збільшуючи потужність натиску. Так, у 2002 році, коли ця бізнес-схема тільки зароджувалася, низькобюджетні перевізники взяли 9% ринку. Сьогодні вони мають уже трохи більше, ніж 40%. При цьому крива постійно йде дотура, без жодних, навіть тимчасових падінь.

Аби протистояти виклику, бізнес-авіакомпанії ще щільніше гуртуються в альянси і намагаються конкурувати з низькобюджетними компаніями їхньою ж зброєю: запровадженням спеціальних, так званих лоукост-тарифів. Тобто пропонують оплатити лише місце в літаку, а за все інше — багаж, вибір місця, реєстрацію, право змінити чи здати квиток — пропонують заплатити додатково.

За такою схемою з минулого року літає грецька «Ейджент» і ціла низка інших перевізників. Українці зіткнулися з подібними пропозиціями від нашого національного перевізника компанії «МАУ». Так звані «лоукост-тарифи» «МАУ» запровадила, готуючись зустрічати ірландський «Райя-

Якщо ми входимо у партнерство, то це означає, що ми працюватимемо один для одного. І тут необхідно припинити конкуренцію.

нейр», який мав із нинішньої осені здійснювати рейси до Києва та Львова. Потім «райяни» передумали, а лоукостівський тариф у «МАУ» залишився. Щоправда, як було повідомлено, кількість квитків, які продають за цими умовами, компанія суттєво зменшила.

Серйозні гранди, як, наприклад, група «Ейр Франс-КЛМ», що позиціонує себе як якісний перевізник, що гарантує високий рівень сервісу і велику кількість додаткових послуг для своїх пасажирів, орієнтуючись на бізнесменів, переходить на лоукост-ціноутворення, нехай навіть і в епізодах, не погоджується в принципі. «Ні ми, ні «Ейр Франс» ніколи не зможемо бути лоукостом. Компанії «КЛМ» уже майже сто років. У нас підписано контракти з пілотами, які просто не дозволяють нам стати лоукостом», — каже «УМ» перший віце-президент групи «Ейр Франс-КЛМ» з європейського регіону Баррі тер Ворт.

При цьому тер Ворт зазначає: «Я не стверджую, що ми є поза грою, що ми не конкуруємо з лоукостами. Звичайно, ми конкуруємо. Адаже це одна і та ж ліга, одна і та ж гра. З «Райанейром» прямої конкуренції немає, а із «Ізі Джетом», який також літає через Амстердам і Париж, доводиться конкурувати. Для успіху в цій боротьбі нам треба завжди шукати можливість знизити затрати і підвищити прибуток. Знайти баланс. І коли цей баланс знайдено, його треба завжди підтримувати».

Щоправда при цьому топ-менеджер погоджується, що одного лише балансу в цій справі явно недостатньо. «У нас у групі є компанія «Трансавія», яка працює за класичною лоукост-схемою і яка є нашим інструментом у боротьбі з конкурентами з числа лоукостів. А у «Ейр Франс» і «КЛМ» натомість завжди існуватиме інша пропозиція для пасажирів», — резюмує Баррі тер Ворт.

Перевірити ефективність такої боротьби

Українські аеропорти, безумовно, цікаві західним авіакомпаніям. Але після Іспанії, Італії та ще цілої низки країн та летовищ...
Фото з сайту blog.travelorbit.com.ng.

назагал не просто. Втім, за статистикою, операційний прибуток «Трансавія» за минулий рік становить близько нуля відсотків...

Співпраця під килимом

«Наш головний інструмент — це партнерство. Щоби запропонувати клієнтові більші можливості, кращий вибір. Особливо, якщо ми говоримо про спільні польоти. Із компанією «МАУ» ми тепер маємо чотири перельоти в день, і пасажир може обирати: чи йому летіти рано вранці, чи пізно вранці, вдень чи ввечері, — продовжує топ-менеджер групи «Ейр Франс-КЛМ».

Щоправда, і співпраця, тобто польоти за код-шерингом, не завжди є максимально ефективними. І заважають йому ці ж самі

могли би посилити конкуренцію між перевізниками та здешевлення авіаквитків.

«Треба дивитися, де є гроші, — сказав один із керівників групи компанії «Ейр Франс-КЛМ» на питання кореспондента «УМ». — Зараз найбільший попит існує в Іспанію. Коли летить наш літак в один з іспанських аеропортів, то тільки 30% пасажирів на борту — громадяни цієї країни. Переважна ж більшість, тобто решта 70% — це люди зі Швеції, Швейцарії, Німеччини, які хочуть потрапити на іспанські курорти. Сьогодні, на жаль, Україна конкурує з цими регіонами».

Ставлення «КЛМ» до українського ринку, втім, суттєво розходиться з планами їхніх конкурентів. Так, «Люфтганза-груп» планує з початком літньої навігації 2018 року відкрити десять нових рейсів. Шість нових рейсів здійснюватиме сама «Люфтганза» з Києва до Франкфурта, а ще чотири — швейцарська «Свісс» між столицею України і Цюрихом. Швейцарці повертаються на наш ринок. Раніше компанія літала до Києва впродовж року і припинила рейси у жовтні 2014-го. Новий графік передбачатиме три рейси у тиждень і мінімальну ціну від 351 долара туди і назад.

За словами генерального директора «Люфтганза-груп» в Україні, Білорусі і Грузії Рене Койнзака, всього частота рейсів до України зросте на 25%.

«Безвіз» це ще не привід...

Експерти, як і самі перевізники, наразі не бачать чіткої залежності між динамікою пасажиропотоку і «безвізом», що його отримали українські громадяни для поїздки до країни ЄС. Хоча дуже сподіваються на приріст і, відповідно, на збільшення власних прибутків.

«Ми не побачили одразу якогось різкого стрибка, якогось різкого підйому, — стверджує перший віце-президент групи «Ейр Франс-КЛМ» з європейського регіону Баррі тер Ворт. — Але ми думаємо, що «безвіз» таки допоможе нам збільшити заповнюваність літаків. Зараз ми літаємо на маршруті Амстердам—Київ із середнім заповненням на 80-90%. А навіть додаткові два відсотки — це дуже хороший вплив на прибутковість компанії і прибутковість цього маршруту. Ми думаємо, що поступово коефіцієнт заповненості буде зростати, адже відсутність віз — це додатковий стимул для подорожі. І цей фактор добре відзначиться на цьому маршруті».

«Безвіз», за словами тер Ворта, не є аж таким потужним фактором, який би одразу був здатний змінити плани авіакомпанії. «Але у довготерміновій перспективі він може мати вплив. І скасування віз — важливий фактор уже тому, що йдеться про роль держав у процесі співпраці з авіакомпаніями. Адаже, як відомо, найкращі успіхи ми отримуємо там, де співпрацюють держава, представники влади та перевізники», — резюмував він. ■

Ринок України: перевізники ще не визначилися

Найпопулярнішими рейсами для європейських авіаперевізників, які дають найбільший прибуток, нині є два напрямки: Італія та Іспанія. Їхні пасажирів — це переважно туристи, які летять на відпочинок. Така ситуація склалася порівняно недавно, після серії терористичних атак у Єгипті, Туреччині і Тунісі, коли потік організованих відпочивальників переорієнтувався з Азії та Африки на південну Європу.

За статистикою, зростання цих напрямків торік становило 14%, що для стабільного ринку є безпрецедентним явищем. За даними компанії OAG, тільки на іспанських рейсах з'явилося 16 мільйонів вільних крісел. За які сьогодні точиться активна боротьба між компаніями. Саме так пояснив Баррі тер Ворт доволі прохолодне ставлення своєї компанії до перспективи збільшення рейсів до України. Які — теоретично —

■ НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

Територія для
«блакитних шоломів»Запрошувати миротворців маємо лише на своїх умовах,
інакше існує загроза чергового «кидка» України**Василь БОГДАН,**
експерт з питань безпеки,
генерал-лейтенант, публіцист

Після аудієнції у Президента України спецпредставник США Курт Волкер зробив низку сумнівних публічних заяв із приводу умиротворення Донбасу та проблеми незаконно анексованого Росією Криму. Сталося це напередодні зустрічі у Белграді 13 листопада цього року із «заклятим другом» України Сурковим, з яким Волкер, нагадаємо, говорить про миротворців на Донбасі. Чи були заяви погоджені з главою Української держави, американець не говорив. Хоча такі відомості були б надзвичайно цікавими для суспільства з огляду на пропозиції Волкера.

Миротворці — лише на тимчасово окупованих Росією територіях Донбасу

По-перше, американський дипломат пропонує спочатку вирішити проблему Донбасу, а потім приступити в якійсь неосязній перспективі до питання Криму (бажанням Кремля і є обміняти Донбас на Крим). Відзначив учергове, що США, як і раніше, вважають Крим невід'ємною частиною території України (вже більше 70 років таку ж позицію американці займають щодо окупованих Росією Курильських островів, що раніше належали Японії).

По-друге, спецпредставник США рекомендує Україні не вносити альтернативну резолюцію Раді Безпеки ООН щодо миротворчої місії ООН на Донбасі. На його думку, можливе конструктивне обговорення, дискусія та відповідне консенсусне коригування вже запропонованої Росією відповідної резолюції з цього питання.

По-третє, Курт Волкер вважає, що миротворчу місію доречно розмістити на всій території Донбасу, включаючи російсько-український кордон. У тому числі, зі слів дипломата, для формування довіри між сторонами конфлікту (не вказується, якими саме) для реалізації Мінських домовленостей та результативного просування у нормандському форматі із залученням Великобританії, Швеції тощо.

Такі пропозиції Курта Волкера щонайменше засвідчують, що американська сторона не вважає Україну повноправним міжнародним суб'єктом і надає перевагу інтересам Кремля, з яким, вірогідно, досягнуто сепаратні і взаємовигідні домовленості стосовно українського питання. Адже розміщення миротворчої місії ООН на всій території Донбасу (включно із контрольованими Україною більшістю районів) влаштовує у першу чергу Путіна, оскільки знімає з Москви відповідальність за збройну агресію і подає ситуацію як внутрішній конфлікт в Україні. Не-

Путін і Трамп під час зустрічі навряд чи оминуть тему України.

складно передбачити, що в подальшому Кремль вживатиме заходи, що у тій чи іншій мірі легітимізують ОРДЛО, але вже на всій території Донецької і Луганської областей. Без сумніву, при такому сценарії розвитку подій Україна остаточно втратить і Донбас, і Крим. Адже ординсько-візантійські методи російської дипломатії загальновідомі.

Тому м'який тиск Курта Волкера відносно ризику повторення Україною досвіду Кіпру із врегулювання внутрішніх проблем є недоречним, оскільки фактично підштовхує офіційний Київ до поспішних і драматичних для країни за свої-

ми партнерами послаблення санкційних ризиків для Росії стосовно будівництва газогону «Північний потік 2». Тривожний месидж Україна та небайдужа частина світової спільноти на початку листопада отримали від президента США Дональда Трампа. Глава Білого дому заявив про намір зустрітися з Путіним на саміті АТЕС у В'єтнамі. За його словами, така зустріч може допомогти США у врегулюванні ситуації в Сирії та Північній Кореї. Навіщо міжнародна військова коаліція та партнери по НАТО та ЄС спільно зі США неспроможні вирішити без Росії ці питання.

ні президентських виборів у Росії в березні 2017 року. Звичайно, таке ставлення до Путіна схоже на вдячність Дональда Трампа Кремлю за поки що не доведену де-юре підтримку на президентських виборах США, в яких він переміг. На певні аналогії і роздуми в цьому контексті наводить зустріч у місті Сочі канцлера ФРН Ангели Меркель із президентом Росії Володимиром Путіним напередодні парламентських виборів у Німеччині. Результат відомий — перемогла партія Меркель, і вона вчетверте очолила країну з однією з найпотужніших економік світу. Мабуть, більш розлогі коментарі з цього приводу зайві.

Місце зустрічі змінити не можна?

Звертає на себе увагу й місце, де планується вже вдруге зустріч Курта Волкера й Суркова, — Белград. На жаль, без українського представника, що працює на висунути вище припущення. Белград є столицею Сербії — країни, що фактично стала сателітом Росії та яка постійно ігнорує офіційне звернення України щодо участі сербських громадян у

складі російсько-окупаційних військ у бойових діях на Донбасі. Враховуючи, що і тристороння група із врегулювання ситуації на Донбасі постійно працює в Мінську — одній із столиць союзної російсько-білоруської держави, — зайве говорити про те, що Москві вдається нав'язувати і частково диктувати свої умови стосовно географії, протоколу і процедури переговорного процесу. Таким чином, створюються найсприятливіші умови для діяльності російських спецслужб із добування необхідної Кремлю цінної військово-політичної стратегічної інформації стосовно використання її з метою шантажу опонентів та уникнення виконання взятих на себе зобов'язань. Не виключається, що неприйнятні для України пропозиції Курта Волкера є наслідком такого впливу російської сторони.

Потрібно також мати на увазі, що існують різні Америки. Є співчутлива і партнерська до України Америка Маккейна і Меттіса. Але є і байдужа та занадто прагматична Америка Манафорта і Натаніеля Рокфелера, на яку Україна точно не може розраховувати у своїй боротьбі з російським агресором. Така ж особливість характерна і для Європейського Союзу.

Без сумніву, в ситуації, що складається, свій голос повинні подати і національні спецслужби України. Після руйнації періоду Януковича українські розвідка і контррозвідка стрімко набирають сили професіоналізму та необхідного кадрового, управлінського, оперативно-технічного і ресурсного забезпечення. Саме такі структури сектору безпеки відповідальні за надання вищому керівництву держави достовірних, об'єктивних і вивірених матеріалів щодо планів та намірів зовнішнього і внутрішнього ворога. Вони ж мають також пропонувати креативні моделі адекватних дій України з попередження та ефективної відсічі ризиків і загроз національній безпеці держави. Нарешті український парламент зобов'язаний подолати дріб'язкові внутрішні чвари й ухвалити-таки закон про деокупацію Донбасу та повернення Криму, який унеможливить будь-які і будь-кого спроби вкотре кинути Україну на поалу Кремля.

В античну епоху з такого приводу стверджували: Contra spem spero — без надії сподіваюсь, що Україна вчергове «лихі люди» не розведуть на капітулянтські угоди з російським агресором. Україна конче потребує миру. Але миру без анексії, контрибуції і репарацій. ■

Україна конче потребує миру. Але миру без анексії, контрибуції і репарацій.

ми наслідками кроків. Україна зобов'язана рішуче діяти у відстоюванні національних інтересів. Як видається, головним завданням є покровока політико-дипломатична робота із недопущення вирішення українського питання на умовах Путіна через сепаратні домовленості між Вашингтоном і Москвою. Україна повинна внести, як і передбачалося раніше, власну добре обґрунтовану й аргументовану резолюцію в Раду Безпеки ООН щодо миротворчої місії ООН лише на тимчасово окупованих Росією територіях Донбасу. В іншому випадку Україна знову порине у провалля підконтрольної Росії колоніальної провінції з аморфним етнічним середовищем.

Захід знову повернувся до стратегії умиротворення російського агресора

Про такі виклики може свідчити і нещодавня заява Держдепартаменту США про нібито узгоджені з європейсь-

Вашингтону, напевне, відомо, що Кремль навмисно та послідовно підтримує як політико-дипломатично, так і військово-технічно антиамериканські настрої у цих країнах і добровільно своїми інтересами в таких регіонах світу не поступиться. Таку ж позицію Путін, найвірогідніше, займатиме і стосовно України, про яку Трамп нібито теж має намір поговорити з російським президентом.

Попри віру в партнерську солідарність з Україною США та ЄС, лише перелічені факти спонукають до невтішних висновків. Складається враження, що Захід знову повернувся до стратегії умиротворення російського агресора. При цьому прямо чи опосередковано Заходом на Путіна-карателя Чечні, Грузії, України і патріотично-демократичних сил Сирії одягається тога такого собі миротворця, що, безумовно, додає узурпатору електоральної привабливості напередод-

■ А ТИМ ЧАСОМ...

Президент США Дональд Трамп, який зараз перебуває в турне країнами Азії, має намір зустрітися з російським колегою Володимиром Путіним у В'єтнамі 10 листопада. Головне питання, яке обговорюватимуть лідери двох країн, — ситуація навколо Північної Кореї. «Ми хочемо допомогти Путіна по КНДР, і ми будемо зустрічатися з багатьма різними лідерами», — сказав американський президент на борту літака перед вильотом до Японії.

Прес-секретар Путіна Дмитро Песков зазначив, що президенти мають намір обговорити питання Сирії та Північної Кореї. Про Україну Песков промовчав, хоча напередодні свого турне сам Трамп наголошував, що цю тему він має намір зачепити в розмові з володарем Кремля. «У нас може бути зустріч із Путіним ... це дуже важливо. Вони можуть допомогти нам із Північною Кореєю, Сирією. Нам потрібно поговорити про Україну», — заявив Трамп в інтерв'ю телеканалу Fox News. Нагадаємо, зустріч, що, як очікується, відбудеться в кулуарах саміту Азійсько-Тихоокеанського економічного співробітництва у В'єтнамі, для Трампа і Путіна стане другою.

«Мер Кисва Кличко: «Ми запроваджуємо проект «Лікар у вашому домі». Краще б Кличко повернув назад старі добрі проекти «Тепло у вашому домі» і «Гаряча вода у вашому домі»».
(жарт із мережі «Фейсбук»)

■ СВОЇМИ СИЛАМИ

Ляшко: Не люблю, коли дурять українців!

Україні потрібен власний план відновлення економіки

Команда Радикальної партії пропонує свій Антикризисний план відновлення економіки України.

Галина ПЕЧЕРИЦЯ

Олег Ляшко вважає, що чекати на допомогу ззовні — безглуздо. Так політик відреагував на новину про те, що литовські політики представили послам країн-учасниць Програми Східного партнерства план допомоги Україні.

«З усією повагою до братньої, але маленької Литви, яка його ініціювала, але справжній «план Маршалла» неможливий без США. Ви всерйоз сподіваєтеся, що Трамп погодиться безповоротно надати на розвиток України 50-100 мільярдів доларів?! Трамп, який вийшов із Паризької кліматичної угоди; який скасував торгову угоду з сусідньою Мексикою; який скасовує медичну програму для власних бідних американців. Швидше на Марсі яблуні зацвітуть!» — переконаний лідер фракції Радикальної партії.

Також Олег Ляшко радить не сподіватися й на допомогу від Європи. «Ви чекаєте «плану Маршалла» від Євросоюзу? Того Євросоюзу, який погоджується надавати нам кредити лише в обмін на нашу сировину — необроблений ліс і металобрухт; який через високі мита витискає нашу готову продукцію зі свого ринку. Не буде ніякого «плану Маршалла» для України від Євросоюзу чи США! Не тіште себе ілюзіями, щоб потім гірко не розчаруватися», — радить Ляшко.

Натомість політик вважає, що в Україні має бути один план — відновлення вітчизняної економіки власними силами.

«Ставка на національного виробника, здепешлення кредитів, енергомодернізація, боротьба за нові ринки й підтримка експортерів, модернізація виробничих потужностей, індустріалізація, відновлення тваринництва на селі, створення нових робочих місць для українців і радикальне збільшення доходів громадян. Оце і є найпотрібніший план для України, який пропонує наша команда!» — наголосив головний радикал. ■

■ ЦІНИ

Дешево і... непридатно для життя

Українські міста знову потрапили до списків найдешевших у світі

Олег БОРОВСЬКИЙ

Цього місяця з'явилися відразу два звіти стосовно найдорожчих і найдешевших міст світу. Перший — більш респектабельний, на дані якого орієнтуються бізнесмени чи особи, які часто відвідують інші країни, а також дипломати, які змушені тривалий час жити в інших країнах. «Звіт про вартість проживання у світі» (Worldwide Cost of Living Report) готує двічі на рік компанія The Economist Intelligence Unit, сестринський підрозділ британського бізнесового видання «Економіст». Ним охоплюється вартість проживання в 133-140 (в залежності від року) містах світу. Такі рейтинги компанія з офісами в Лондоні, Нью-Йорку та Гонконгу укладає та оприлюднює, починаючи з 1946 року, тому 70-річний досвід роботи в цьому напрямі є гарантією достовірності таких рейтингів.

Вартість проживання у місті оцінюється на підставі аналізу ціни придбання 160 найбільш необхідних товарів повсякденного вжитку та послуг (продукти харчування, вартість житла, транспорту тощо). Далі за 100 відсотків береться вартість такого кошика у Нью-Йорку, а вже від нього виходять бали (більше чи менше 100) в інших містах. Перший щорічний звіт з'явився у березні, а другий, оновлений, — у листопаді.

Зміни, в порівнянні з березнем, незначні. Четвертий рік поспіль найдорожчим містом світу називають Сінгапур — 120 балів, тобто вартість кошика найнеобхідніших товарів у цьому місті становить 120% у порівнянні з товарами в Нью-Йорку. Варто зазначити, що до першої десяткі ввійшли аж п'ять міст Азії. Це пояснюють зміцненням японської єни та іншими економічними чинниками. А найдорож-

Сінгапур — красиве місто, але дороге.

чими європейськими містами є швейцарські Цюрих і Женева. Загалом, місця з другого по десяте у списку посли, відповідно: Гонконг, Цюрих, Токіо, Осака, Сеул, Женева, Париж, Нью-Йорк та Копенгаген.

До п'ятірки найдешевших міст увійшли: казахське Алмати (38 балів), нігерійське Лагос, індійське Бангловр, пакистанське Карачі та алжирське Алжир. Цікаво, що до десятки найдешевших міст світу входить Київ, який разом із Бухарестом та Делі отримав 47 балів. Патріотичну радість із цього приводу варто притримати, бо це означає, що вартість товарів і послуг у столиці України становить 47% від цін у Нью-Йорку. А доходи мешканців української столиці в рази нижчі, ніж у мешканців американського міста. У спеціальному коментарі до цього розділу звіту під заголовком «Дешево, але не завжди радісно» зазначається, що «дешевизна» міст на дні списку пояснюється політичною та економічною нестабільністю країн, у яких вони розташовані. У звіті зазначається: «Сприймійте це просто як факт, що найдешевші міста також є найменш придатними для життя».

Також щойно було оприлюднено аналогічний список найдорожчих

і найдешевших міст світу Expatistan Cost of Living Index («Індекс вартості життя Експатістану»). Варто зазначити, що «експатами» називають тих громадян Великої Британії, які постійно мешкають за кордоном, а, відповідно, решту світу названо Експатістаном. Попри жартівливість назви, рейтинг укладає цілком солідна консалтингова фірма «Мерсер» і за критеріями, подібними до рейтингу «Економіста». Відмінність лише в тому, що за 100% вартості кошика товарів першої необхідності та послуг обрано не Нью-Йорк, а Прагу. І рейтинг «Мерсера» охоплює значно більшу кількість міст — 328, бо враховує й екзотичні міста «на островах».

Тож найдорожчими містами Експатістану (світу) у списку названо: Великий Кайман на Кайманових островах (253 бали), Луанда в Анголі (253), швейцарські Женева (249) та Цюрих (246) і Нью-Йорк (244). Але для нас цікавіше те, що на останньому, 328-му, місці розмістилася українська Одеса (53 бали). Київ із 65 балами посідає 314-ту сходинку і є дорожчим від Баку, Тбілісі, Калькутти, Мадраса, Туніса чи Каїра, які розташувалися між Києвом та Одесою. ■

■ АНТИРЕКОРДИ

Не хочу я в Бразилію...

Найбільша країна Латинської Америки є також світовим лідером за кількістю вбивств

Ігор ВІТОВИЧ

У Бразилії 2016 року зареєстровано рекордну, найбільшу в історії цієї країни, кількість убивств — 61 тисяча 619. Це означає, що в середньому щодня від насильницької смерті гине 168 осіб, або ж сім осіб щогодини, повідомляє Бразильський форум громадської безпеки. Кількість убивств упродовж 2016 року зросла на 3,8% у порівнянні з 2015 роком. Також упродовж 2016 року в Бразилії загинули 437 поліцейських, що становить зростання на 17,5% у порівнянні з попереднім роком. «Це шокуючі дані, які зміцнюють нашу впевненість у проведенні негайних змін у політиці безпеки в Бразилії», — заявив Ренато де Ліма, глава неурядової організації Бразильський форум громадської безпеки, що підготувала цей звіт.

Середня кількість убивств на 100 тисяч мешканців становить 29,9. У залежності від регіону вона сягає навіть 64 вбитих на 100 тисяч мешканців, як у регіонах Сергіпе (56,9) та Ріо Гранде ду Норте і Алагос (55,9) — у трьох найбільшійших штатах країни, розташованих на північному сході країни.

Згідно зі звітом за 2016 рік, 4224 особи втратили життя під час поліцейських операцій, що означає зростання насилля поліції у порівнянні з 2015 роком на 25,8%. У 99,3% жертвами є чоловіки, серед яких 81,8% становлять молоді люди віком від 12 до 29 років.

Багаторічна недолуга економічна та соціальна політика чергових бразильських урядів дали свої результати. Політичні еліти пронизані корупцією. Чергові президенти ідуть в історію на тлі корупційних скандалів. Минулого тижня завдяки лише пропрезидентській більшості в парламенті не потрапив під суд та імпичмент чинний президент Бразилії Мішел Темер. Бразилія гадає Україну. Тотальне безробіття та галопуючі темпи інфляції змушують одних до еміграції, а бідніші осідають у фавелах, своєрідних гетто в містах із власними неписаними законами, де панує беззаконня і куди не завжди відважується навідатися поліція. Теперішня рецесія в Бразилії є найгіршою з 1931 року.

Хороша новина в цьому реальному бразильському «телесеріалі» полягає в тому, що рівень злочинності в Ріо-де-Жанейро є нижчим, ніж у провінційних містах. Тут сконцентровано найбільші поліцейські сили та спецпідрозділи боротьби з організованою злочинністю. Так влада і олігархи, які мешкають переважно в Ріо, турбуються про власну безпеку, принагідно вирають і звичайні громадяни.

Ріо-де-Жанейро виглядає навіть доволі «пристойно» на тлі інших міст Південної та Північної Америки: перебуває на п'ятому місці за кількістю вбивств на 100 тисяч населення після столиці Мексики — Мехіко — та трьох міст США на чолі з Сент-Луїсом. Гірше з іншими бразильськими містами: 22 з них входять до світового рейтингу 50 міст із найбільшою кількістю вбивств на 100 тисяч мешканців.

Абсолютним національним рекордсменом за кількістю вбивств є Форталеза — місто на північному сході Бразилії, столиця штату Сеара. З населенням понад 2,4 мільйона, це четверте за населенням місто Бразилії і друге за економічним значенням місто в Північно-східному регіоні після Ресіфі. У цьому місті 2015 року було зареєстровано 2422 убивства, або 60,77 вбивств на 100 тисяч мешканців. Це навіть відбивається на демографії: 53,2% населення міста становлять жінки, і 46,8% — чоловіки. ■

■ НОВИНИ ПЛЮС

Кредитні спілки — не екзотика

Міжнародну конференцію «Економічна та соціальна роль кредитних спілок у стабільному розвитку України» організував Проект технічної допомоги USAID «Кредитування сільськогосподарських виробників» (CAP). «Розвиток кредитного руху в Україні є актуальним питанням для малих та середніх фермерів, оскільки це можливість знайти додатковий фінансовий ресурс для свого бізнесу. Участь у кредитних спілках — це ще один формат кооперації, завдяки якій легше розвивати власну справу, залучати необхідні кошти та сприяти розбудові сільських територій», — зазначив заступник міністра агрополітики Віктор Шеремета. Під час конференції йшлося про перспективи розвитку руху кредитної кооперації в Україні, її роль у розбудові економічного та соціального потенціалу держави. Зокрема, аналізували успіхи кредитних спілок у забезпеченні доступу до фінансових ресурсів малих агровиробників, а також нагальні проблеми, які необхідно вирішити для розбудови сектору. Експерти з ЄС та США поділилися міжнародним досвідом щодо розв'язання актуальних питань кредитних спілок. Конференція «Економічна та соціальна роль кредитних спілок у стабільному розвитку України» була присвячена Міжнародному дню кредитних спілок, що відзначається у жовтні. Це свято започатковане Всесвітньою радою кредитних спілок, яка об'єднує понад шістдесят тисяч спілок, що обслуговують 225 мільйонів членів у 109 країнах світу.

Посібники як доброчинність

Міжнародні організації як допомогу українським підприємцям випустили безкоштовні практичні посібники з експорту молочних та м'ясних продуктів. У рамках проекту Ради з питань експорту продовольства (UFEB) та FAO/ЄБРР «Україна: розвиток потенціалу асоціацій агробізнесу в розширенні експортних ринків» розроблено два практичні довідники експортера: для м'ясної продукції та молочної продукції. У них детально представлено найбільш потенційні експортні ринки та продукцію, з якою Україна могла б конкурувати на зовнішніх ринках, а також надані загальні рекомендації щодо розвитку та просування експорту. Довідники є абсолютно безкоштовними та відкритими для поширення. За січень-жовтень 2017 року (за даними ДФС) Україна експортувала м'яса та істивних субпродуктів тваринного походження на 437,5 мільйона доларів США. За 10 місяців поточного року експортовано молока та молочних продуктів на суму 236,2 мільйона доларів США.

Китай нарощує закупівлі

Упродовж минулого тижня Державна продовольчо-зернова корпорація України провела низку зустрічей із Китайською національною корпорацією машинної індустрії та генеральних підрядів (ССЕС) щодо збільшення обсягів поставок зернових до Китаю та механізмів їх реалізації. У ході перемовин також обговорили ідею створення українсько-китайської міжвідомчої робочої групи, питання, які планується на ній вирішувати, а також напрацювання механізму подальшої двосторонньої співпраці. Китайська сторона подякувала за сприяння у збільшенні поставок обсягів зернових та висловила впевненість у співпраці з трейдерськими групами для задоволення потреб китайського партнера та виконання домовленостей ДПЗКУ. Сторони висловили готовність до активізації взаємодії за всіма напрямками можливого співробітництва. ■

Олена ЯРОШЕНКО

Восени ми традиційно скуповуємо запаси на зиму. Кілька банок запашного бджолиного меду — неодмінний атрибут таких заготовель і в нашій сім'ї. Через те, що кілька разів закуплений на ринку мед виявлявся явною підробкою, останніми роками купую його тільки у знайомого пасічника. На щастя, послуги швидкої поштової доставки сьогодні доступні й для віддаленої глибинки. Але з випадками фальсифікації доводиться й досі стикатися, коли друзі, пригостившись натуральним продуктом, виявляють явну різницю з власними заготовками не на їхню користь. Чи є можливість убезпечитися від фальсифікату?

Як відрізнити фальшивку

Щоб отримати велику кількість натурального меду, потрібно докласти чимало сил і початкових інвестицій. Саме тому мед разом зі сметаною, молоком, оливковою олією та ікрою належить до продуктів із найвищим ризиком фальсифікації. При підробці у натуральний мед можуть додавати велику кількість борошна, крохмальної патоки, цукрового сиропу, змішують зі штучним медом та крохмалом. Коли мед тільки починає кристалізуватися, до нього частенько починають додавати велику кількість цукрового піску. Так досягають того, що підроблений продукт, як і натуральний, загусає і зацукровується.

Професійні лаборанти найчастіше використовують мікроскоп, аби швидко дізнатися, чи містить продукт цукровий пісок, пудру, дріжджі, пилок певного виду рослини. Щоб виявити домішки цукрового піску, на скло наносять тонкий медовий мазок. Якщо в продукті є цукор, під мікроскопом видно великі грудки у вигляді квадратів чи прямокутників. Коли продукт натуральний, кристали матимуть форму зірки або голки. Круглі компоненти, що утворюють осад, мають чорну облямівку. Отже, підробники взяли продукт рідкої консистенції і додали в нього велику кількість цукрового піску.

Часто використовують хемілюмінесценцію: коли додавання люміналу проковує активне світіння, це свідчить про те, що в продукт додали біологічно активні речовини.

■ ГАЛУЗЬ

Діжка меду не без ложки дьогтю

Заготовляти бджолині дарунки краще у перевірених продавців

Осінній розпродаж меду краще ретельно перевірити на фальшивку.

Використовуючи лабораторні методи, фальсифікацію важко зафіксувати, коли мед спочатку підігривають, а вже потім додають цукровий сироп. Але в такому випадку зверніть увагу на забарвлення — воно буде засвітлим. Смак також дещо спотворюється, з'являється дещо незвичний як для меду аромат, а консистенція його стабільно рідка. Хімічний аналіз дасть у такому випадку низьке діастазне число. Якщо продукт натуральний, у ньому обов'язково буде фермент діастаза, а у разі підміни цукровим сиропом він буде відсутній. У меді цей фермент з'являється після того, як бджоли зібрали нектар і виділили його з допомогою своїх слинних залоз. Коли додають велику кількість цукру в продукт, число різко знижується. Якщо продукт тривалий час зберігається чи нагрівається, діастаза може повністю зникати.

Діастаза є основним показником, який свідчить про якість меду, що він дійсно натуральний. Визначення діастазного числа дає можливість точно дізнатися про якість меду. Навіть найпростіше сканування під мікроскопом дозволяє дізнатися, чи бджоляр годував комах цукровим сиропом.

Безумовно, в промислових лабораторіях використовують ще складніші процедури, якими важко скористатися пересічному покупцю. Але є перевірені народні методи. Найчастіше покупці використовують хімічний тест: використовують хімічний тест на цукор (можна на палець, але краще нанести його на чистий аркуш паперу) і з допомогою хімічного олівця по ньому проводиться лінія. Якщо мед фальсифікований і в ньому велика кількість цукрових добавок, зацукрованого продукту чи води, на аркуші залишиться слід. Утім такий спосіб не завжди правдивий. Тому краще мати перевіреного постачальника, якого ви чи ваші близькі знають особисто.

Експортний мед теж підробляють

Минулого місяця Мінагропрод попередив постачальників меду в ЄС, що європейські лабораторії виявили серед контрольних проб продукції, що постачається за квотами, кілька підробок. Для початку Україну усно попередили про недопустимість такої практики, а «авторів» фальсифікату одразу попросили з ринку. Оскільки такі випадки ставлять під удар

і добросовісних постачальників, сигнал доволі тривожний.

І все ж сьогодні майже сім десятків пасічників та продавців меду експортують його з України в різні куточки світу. За інформацією прес-служби Мінагрополітики, до Державного реєстру затверджених експортних потужностей внесено вже 67 суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність із виробництва чи зберігання меду бджолиного та мають право експортувати свою продукцію за межі України. Як повідомив голова Держпродспоживслужби Володимир Лапа, найбільшу кількість господарств (одиннадцять) зареєстровано у Київській області, у Дніпропетровській області — дев'ять таких суб'єктів господарювання, Кіровоградській — сім, Одеській і Рівненській — по п'ять, Львівській, Хмельницькій та Херсонській — по чотири, Запорізькій, Полтавській і Харківській — по три, Вінницькій, Закарпатській і Черкаській — по два. Ще по одному суб'єкту господарювання з правом експорту зареєстровано в Донецькій, Миколаївській, Сумській областях та місті Київ. «Український мед відвантажується в країни Європейського Союзу, СНД, Африки, Азії. Торік наші підприємства експортували 57 тисяч тонн меду, а тільки у першому півріччі 2017 року — 37 тисяч тонн», — зазначає Лапа.

Вимоги до харчової продукції, у тому числі меду, встановлюються Законом «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», а також наказом Мінагрополітики «Про затвердження Ветеринарно-санітарних вимог для потужностей (об'єктів) із виробництва продуктів бджільництва». При експорті до Європейського Союзу оператори ринку повинні виконувати вимоги базових регламентів, директив ЄС, зокрема щодо наявної системи безпечності продукції (НАССР). Для того, аби здобути право експорту, суб'єкти господарювання повинні оформити паспорт пасіки, отримати експлуатаційний дозвіл, затвердити свою потужність як експортну і, нарешті, провести лабораторні дослідження меду. Аби не потрапляти в незручну ситуацію з експортними продуктами, Україна почала проводити державний моніторинг залишків ветеринарних препаратів і забруднювачів, у тому числі антибіотиків. ■

■ ОБВА!

Конопляні раціоналізатори

Крапельний полив від селекціонерів-аматорів

Оксана СИДОРЕНКО

На ці дебелі конопляні стебла діаметром із кількарічне деревце випадково наткнулися мисливці. Хазяйновиті «ботаніки» облаштували свого гіллястого городу в хащах поблизу села Шувалівка на Полтавщині. Урожай, судячи з фактури і розвою стебел, викоханих турботливими руками, раціоналізатори з гирла Сули зібрали непоганий. Окультурені плантації конопель із крапельним поливом (благо — вода поруч, далеко возити не доводиться), очевидно, розбиті тут давненько. Влітку потаємну стежинку серед високого бур'яну знайде тільки першопроходець. Восени ж, після збору, судячи з усього — щедрого врожаю, осиротіла плантація вигулькнула з-поміж опалих дерев та кущів у всій своїй процяльній красі. Втім наступного року доведеться кмітливим винахідникам шукати для своїх науково-практичних експериментів іншу місцину... ■

ПИТАННЯ РУБА

А ВЧИТИСЯ Ж КОЛИ?

За підготовкою конкурсів та олімпіад і відзначенням пам'ятних дат не забути б про головне — навчання

Ліна ТЕСЛЕНКО

Відомий освітній експерт і заслужений вчитель України Віктор Громовий у своєму блозі на osvita.ua порушив надзвичайно актуальне питання: відзначення різних ювілейних і пам'ятних заходів, у які сьогодні активно залучена середня школа. Ба, більше: це стало обридливим тягарем для педагогічних працівників і учнів, які, замість навчатися, постійно змушені щось «організувати, готувати, проводити, забезпечувати» та ще й «звітувати» про виконану роботу.

«Мало не забула — уроки теж ніхто не відмінює»

«Це треба припинити раз і назавжди! Конкурсоманія та ювілеєманія є однією зі складових того паперового колапсу, який паралізував шкільну освіту, — пише Віктор Громовий. — Особисто просив Павла Хобзея (заступник міністра освіти. — Ред.): не підписуй жодного листа про будь-які конкурси та ювілеї — ти відразу ж побачиш реальне покращення шкільного життя вже сьогодні. Щойно проаналізував вхідну документацію за жовтень в одній із шкіл міста: 18 листів про конкурси за неповних три тижні!!! Люди запитують: а коли працювати, як не конкурс, то якийсь ювілей, як не ювілей, то, прости Господи, флешмоб...»

Віктор Громовий наводить приклад зі своєї «домашньої колекції» маразмів в освіті — лист про відзначення... Міжнародного тижня дій проти отруєння свинцем. До нього, звісно, є приписка на кшталт «звіт про проведення заходів (фото, презентація, текстова інформація тощо) та кількість залучених учасників необхідно надіслати на таку-то адресу...». «Люди вже доведені цим божевіллям до такого стану, що ось-ось будуть квасити писок будь-кому, хто просто заїкнеться про якийсь конкурс чи флешмоб!» — емоційно наголошує експерт.

Проблема, яку порушив Віктор Громовий, зачепила за живе освітян. Про це свідчить величезна кількість відгуків та коментарів під блогом. «Думка на сто відсотків слушна. Жовтень 2017-го просто вилетів у трубу в плані навчання, — пише Лада Гаврилець. — Шкільні олімпіади, на яких одні й ті самі учні, спортивні змагання, які проводяться під час уроків, із десятком конкурсів, плюс декілька семінарів. Усі співають, танцюють, грають у футбол чи волейбол, декламують вірші, малюють. Це все добре. А коли цих діток вчити??? Все перевернуто з ніг на голову. Ми підмінили навчальний процес виховним. А ті конкурси просто задовбали». «Щодо «паралічу шкільної освіти» конкретно. Сьогодні на шкільну пошту прийшов лист із райво «План роботи на листопад 2017», — додає користувачка під ніком «Теж вчителька». — Чотири конкурси — «Бобер», «Колосок», «Геліантус», «Кенгуру». Сім олімпіад (районний

Нудно в школі, де навіть свято робиться для галочки...
Фото з сайту volyn24.com.

етап) — біологія, українська, географія, математика, історія, економіка, трудове навчання (по суботах і неділях). Далі — районний етап Міжнародного мовно-літературного конкурсу ім. Шевченка, районний фестиваль «Чарівний світ літератури». Крім того — День української писемності, Тиждень фінансової грамотності, День пам'яті жертв Голодоморів, День Гідності та Свободи (заходи і звіти). І ще — районний етап обласного конкурсу на кращий освітянський блог; районний етап конкурсу «Різдвяні свята». І ще — сім семінарів вчителів-предметників (на базі різних шкіл, у робочі дні). І це не все. Бо є ж і ще шкільний план... Ой, мало не забула — уроки теж ніхто не відмінює». «Кожну суботу — олімпіада, конкурс чи турнір. І так до кінця грудня! Коли дитині відпочити?! — пише Жанна. — П'ять днів дитина вчиться, а на шостий іде до чорта на кулички! Холод, сльота, ГРВІ. Не хвилює начальство. Не привезеш — мало не догана!». «Підтримую! Сил немає на таку кількість дурної роботи. Що конкурси, що ювілейні дати — майже кожен день. І всі хочуть, ні, потребують фотозвітів. Люди добрі, ми школа, а не фотоательє», — обурено додає Тетяна.

«Припинити раз і назавжди!»

Спілкуюся з цього приводу зі знайомою вчителькою. «Ви не уявляєте, який шмат часу відбирає оця нікому не потрібна показуха, — каже Ольга Іванівна. — Чиновникам потрібні наші звіти, щоб поставити галочку. А нікого не цікавить, що якийсь «день охорони зеленого дуба із Лукомор'я» ти готуєш у вільний час, замість того, щоб потратити його на власну самосвіту чи й просто відпочинку. Залучаєш до цього кращих учнів (бо гіршим і навчання не потрібне, не те що наші дати), як правило, одних і тих самих, а буває й батьків! А вчитися ж коли?». Слухаю педагога і згадую, як у дитячому садочку малювала чотирирічному сину ма-

люнок на конкурс про охорону праці. Цікаво, чи думав чиновник, який це все придумав, що дитина такого віку може малювати про охорону праці? А тому вже як мама двох дітей — учня молодших класів і дитини, яка відвідує садочок, — долучаюся до педагогів і прошу чиновників — не марнуйте вчительського і нашого, батьківського, часу, який ми маємо куди потратити, на ваші «соцсоревновання»!

Звісно, є перелік конкурсів, свят і заходів, які необхідно і варто проводити. Але це мають бути справді визначні й важливі в житті країни дати. І готуватися вони мають не для галочки, а для дітей. Тоді і вчителю, і учням буде цікаво брати в них участь. Занурювати ж школу у вал зайвих і непотрібних заходів неприпустимо. Віктор Громовий пропонує цю конкурсно-святкову повинність зі шкіл зняти.

На його думку, достатньо простого роз'яснення (а краще наказу МОН) із трьома тезами. Перша: участь у будь-якому конкурсі — це особистий вільний вибір людини. Друга: школа чи будь-яка управлінська структура системи освіти не повинна втручатись (інформувати, організувати, а тим паче — звітувати) у цей процес. Усе, що не було передбачено затвердженим педрадою річним планом роботи школи, автоматично відкидається як таке, що не входить до переліку запланованих школою заходів. Третя: підписання листів посадовими особами з проханням «провести і відзвітувати» має трактуватись як перевищення службових повноважень із відповідними наслідками для чиновника.

Цікаво, що цю ж проблему Віктор Громовий рік тому вже порушував. Учителі його й тоді підтримали. Погломоніли, побурювались та пішли готувати спущені згори «дні, тижні й місячники». Може, бодай зараз їх почують і припинять цей «освітній маразм», як охарактеризував його Віктор Громовий. ■

КОНСУЛЬТАЦІЯ ВІД МІНІСТРА

Визначення місця проживання дитини

На правові запитання читачів «УМ» відповідає міністр юстиції Павло Петренко

Доброго дня, пане міністре! За час спільного проживання ми з дружиною зрозуміли, що далі йти нам краще різними дорогами. На спільно нажитому майні я не претендую, оскільки маю власне окреме житло. Однак хотілося б роз'яснення стосовно того, як визначитися, з ким має проживати дитина? Як це питання регулюють законодавчі норми?

Рустам Халідов

Хто визначає місце проживання дитини?

— Місце проживання дитини, яка не досягла 10 років, визначається за згодою батьків. Визначення місця проживання дитини, яка досягла 10 років, визначається за спільною згодою батьків та самої дитини. Якщо батьки проживають окремо, місце проживання дитини, яка досягла 14 років, визначається самою дитиною.

Чи потрібно підписувати якийсь документ?

— Батьки за бажанням можуть укласти договір щодо батьківських прав та обов'язків того з батьків, хто проживає окремо від дитини.

Договір визначає умови утримання (аліментні зобов'язання), виховання, навчання, догляду, які спрямовані на забезпечення нормального фізичного, духовного, морального розвитку дитини, та може містити положення щодо місця проживання дитини.

Договір укладається в письмовій формі та підлягає нотаріальному посвідченню. Хто і на яких підставах вирішує, коли батьки не доходять згоди?

Якщо мати та батько, які проживають окремо, не дійшли згоди щодо того, з ким із них буде проживати малолітня дитина, спір між ними може вирішуватись органом опіки та піклування або ж судом.

При цьому беруться до уваги ставлення батьків до виконання своїх батьківських обов'язків, особиста прихильність дитини, вік дитини, стан її здоров'я та інші суттєві обставини.

Дитина не може проживати з тим із батьків, хто не має самостійного доходу, зловживає спиртними напоями або наркотичними засобами, своєю аморальною поведінкою може зашкодити розвитку дитини.

Як вирішити суперечку через органи опіки?

— Один із батьків має подати службі у справах дітей за місцем проживання дитини такі документи:

- заяву;
- копію паспорта;
- довідку з місця реєстрації (проживання);
- копію свідоцтва про укладення або розірвання шлюбу (у разі наявності);
- копію свідоцтва про народження дитини;
- довідку з місця навчання, виховання дитини;

• довідку про сплату аліментів (у разі наявності).

Після обстеження житлово-побутових умов, проведення бесіди з батьками та дитиною служба у справах дітей складає висновок про визначення місця проживання дитини і подає його органу опіки та піклування.

Засідання комісії, які розглядають спори між батьками щодо визначення місця проживання дитини, проводяться у разі потреби, але не рідше ніж один раз на місяць.

Як виглядає судова процедура?

— Позовна заява подається до суду за зареєстрованим місцем проживання чи місцем перебування відповідача.

У суді необхідно доводити такі обставини:

- * відповідальне ставлення до своїх батьківських обов'язків;
- * стан здоров'я як батьків, так і дитини;
- * матеріальне становище батьків;
- * можливість забезпечення належних житлових умов;
- * сімейний стан батьків;
- * інші обставини, які мають істотне значення (шкідливі звички, графіки роботи, професія тощо).

Чи можна змінити місце проживання дитини без рішення суду?

— Малолітня дитина має проживати у встановленому місці проживання, яке не може бути змінено самостійно.

Якщо один із батьків без згоди другого змінить її місце проживання, суд за позовом зацікавленої особи має право негайно ухвалити рішення про повернення дитини на попереднє місце проживання. Виняток — наявність небезпеки для життя та здоров'я дитини у місці визначеного проживання.

Особа, яка самостійно змінила місце проживання малолітньої дитини, зобов'язана відшкодувати матеріальну та моральну шкоду, завдану тому, з ким вона проживала.

Куди звертатися, щоб отримати детальну консультацію?

— Координаційний центр із надання правової допомоги: 04053, Україна, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 73, офіс 312. Телефон: (044) 486-71-06. Телефон / факс: (044) 486-77-45 ■

ПОЛІТПАРНАС

Ніс по вітру

(із парламентського словника)

Аркадій МУЗИЧУК
Київ

*Верховна Рада —
Політична клоунада.
Недарма сесійна зала
Вся за формою овала.
В ній парламентські забави —
Наче циркові вистави.*

*Коаліція у Раді,
Як спереду, так і ззаду —
Невидима, віртуальна,
Загадкова персонально.
Рідній владі служить ревно,
І за що — знає напевно.*

*Недоторканність для народу
Приносить бажані плоди:
Якщо потрапить у халепу —
Сухеньким вийде із води.*

*Опозиції у Раді
В коаліції не раді.
Неприхильна ж бо до влади —
Поверта до неї задом,
Наставляє роги,
Йде щораз не в ногу.*

*Позафракційний —
Із дном подвійним.
Сьогодні нашим,
А завтра вашим.*

*Регламент у Раді,
Що дишло у возі.
Тому й казнокрадів
Багато в обозі.*

*Тушка —
Парламентська галушка:
З макітри — в макітру,
Бо ніс трима по вітру.*

*Фракція —
Політична акція,
Що продається, як товар.
Тому до зради має дар.*

І. ШИМАНЧУК
Рівне

В умовах гібридної війни Росії з Україною ідуть спекуляції щодо назв «Новоросія», «Малоросія». Нам потрібно повернутися до першоджерел. У світі ми були відомі як Русь із центром у Києві — інших не було. До цього часу українців часто називають русинами наші західні сусіди, які ніколи московитів русинами не ідентифікували і не називали.

Якщо наші керівники держави, депутати, держслужбовці знають історію України і вважають себе українцями, то повинні внести законопроект змін у назві держави, а саме на Русь-Україна (RUA), щоб не було спекуляцій на цю тему.

До назви «Росія» в дужках дописувати «Московія» (до 1721 р.), щоб росіяни, українці та інші народи знали, що такого народу, як росіяни, в історії людства не було, це — штучна назва, яку історія не зафіксувала.

Українці віками прагнули своєї державності. Події 1917—1921 рр. сприяли здійсненню такої можливості, але, на жаль, у нас не з'явився свій Пілсудський, чи Маннергейм, чи Масарик. Українська Народна Республіка не встояла проти Московії та її найманців, яких потім усіх розстріляли свої ж, про що слід пам'ятати нашим москвофілам і не

КОПАЙТЕ ТУТ!

Кульгавий інтернаціоналізм,

або Нацистська політика фюрера Путіна

тільки їм. УНР була визнана багатьма країнами світу, тому (як це зробили прибалти) Верховна Рада України повинна ухвалити законопроект про відновлення державності УНР-Руси-України. Це буде справедливо та історично правильно.

Царська і радянська імперії, а тепер РФ-ФСБ виховували й виховують росіян у дусі імперського шовінізму. Тому й не дивно, що росіяни дивуються, що в Америці та Європі не розмовляють російською мовою. Проживаючи століттями в Україні, московити так і не вивчили мову корінного населення. Українців же, які розмовляють рідною мовою, називають націоналістами, себе ж — імперіалістами, бо інших національних мов не знають і не визнають на теренах СРСР чи теперішнього СНД. Таке воно, викривлене уявлення про інтернаціоналізм у наших сусідів-москвитів.

Багатокітковий колоніалізм прищепив українцям комплекс меншовартості, і тому вони з радістю переходять на російську мову в розмові з росіянами.

Герб СРСР символізував перехід усього світу під знамено комунізму, тобто радянського державного ладу, під виглядом інтернаціоналізму, де державною мовою буде російська. Сталін дивувався бездарній національній політиці Гітлера, який усі народи Європи протиставляв німцям, зокрема й українців після проголошення Акта про незалежність 30 червня 1941 р. у Львові. Фюрер перед своєю кончиною передбачав, що продовжувачем його нацистської політики стане Росія, так і сталося. Російський націоналізм добре відчули на собі народи Східної Європи, чого не знають західні європейці, тому й не вживають дієвих заходів проти агресивної Московії-Росії, думаючи відкупитись від неї жертвами і кров'ю українців. Ця недалекоглядна політика західних лідерів посилює агресивність Путіна і може призвести до нової світової війни. Путін поважає тільки силу і ні на які компроміси не піде. Це давно мали би взяти до уваги лідери Америки та Європи. ■

Продовжуємо друкувати галерею українських замків, щоб пам'ятати свою історію, пишатися нею.

Серед найдревніших оборонних споруд України значне місце посідає і Дубенський замок, збудований ще в X сторіччі. Звісно, від тої споруди нічого не залишилося, адже була вона дерев'яною, а часті набіги ворогів, пожежі, низьке розташування на березі річки Іква не сприяли її зміцненню. Тож князь Костянтин Острозький закрив нову фортецю. Офіційною датою її спорудження вважають 1492 рік: 525 років — поважний вік для будь-якої споруди, а для історичної — це ще й привід для національної гордості. Приємно, що нинішня влада опікується такими об'єктами: у замку-фортеці постійно проводять реставраційні роботи (для того, щоб зробити все й одразу, як завжди, не вистачає грошей), відкрито експозиції «Історія тортур і покарань», «Карбована історія», «Щит і меч землі Дубенської», «Скарби наші духовні», етнографічні виставки тощо. Крім того, на території замку розміщені палаци князів Острозьких та князів Любомирських, отож є що оглянути.

БОЖЕ Ж МІЙ!

Від нашої влади поклони російському царству

Що потрібніше українцям — молитва за Симеона Стовпника чи Івана Гонтю?

Сергій ШАНГУТОВ
Вінниця

14 вересня у кафедральному Свято-Преображенському соборі Вінниці святкували потрібне свято: день Собору Вінницьких святих, св. Симеона Стовпника та день ангела керуючого Вінницькою єпархією митрополита Симеона. Було відправлено молебень усім святим землі Вінницької (святим Російської православної церкви, які мали відношення до Вінниччини) і преподобному Симеону Стовпнику за здоров'я усіх мешканців та поміч у добрих справах та починаннях. Після Богослужіння вперше йшла хресна хода навколо храму з іконою Собору Вінницьких святих. На іконі зображено цей храм, а на його тлі — 15 угодників Божих. Зі святом привітали вінничан і митрополита Симеона — з днем ангела — та взяли участь у ході голова Вінницької ОДА, голова облради, міський голова, народні депутати, начальники обласних служби безпеки та Головного управління Національної поліції, керівники фіскальної служби та Антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей та ще купа різних високопосадовців. Була й нагорода владиці за волонтерство. Генерал-лейтенант, керівник Антитерористичної операції, подякував митрополиту за внесок у зміцнення обороноздатності Збройних сил України й активну громадянську позицію в підтримці цивільного

населення Донбасу. Очевидно, мав підстави. Хоча митрополит, розумна людина з українським корінням, яку виховала Російська православна церква та яка служить цій церкві, не визнає українську мову як гідну для проведення служби Божої.

У Вінниці на щорічних православних виставках вам запропонують «приложиться» до ікони Преподобного Лаврентія Чернігівського, зауважуючи, що всі його пророцтва збуваються. Із книжки про його «житіє», надрукованої у Почаївській лаврі, можна зрозуміти, що це людина з гуманістичними переконаннями, вірна РПЦ. Але чи згодні ви, службовці України, які взяли участь у нещодавньому святкуванні у Вінниці, з його твердженнями: «...І позже по их (жидов) указке поляки узаконили нам понятие Украина и украинцы, чтобы мы охотно забыли свое название русский, навсегда оторвались от святой православной Руси». Його пророцтва, що збуваються, такі: «Россия вместе со всеми славянскими народами и землями составит могучее Царство. Окормлять его будет царь православный, Божий помазанник... Русского православного царя будет бояться сам антихрист. При антихристе будет Россия самое мощное царство в мире...» І моляться в церквах Московського патріархату за те царство, і все російською мовою. Кому не зрозуміло, чому?

А що ви, люди, знаєте про Симеона Стовпника, день якого святкували 14 вересня у Вінниці? Із житія дізнаємося, що стояв день і ніч, мов стовп, та

майже безперервно молився. Був ще один із вінницьких святих, Антоній Печерський, що жив у печері, яку сам і вивірив, і також безперервно молився, обмежуючи себе в їжі та воді. «Смирнення», «приниження», «простота» — ось що пропонує нам церква із житій святих угодників (хоч російська приказка говорить, що «простота — дуже воровства»).

*«Аби слова, хоч бред второзаконія,
А що сильніше підпирає твердь —
молитва преподобного Антонія
чи Наливайка мученицька смерть?»
.....
А це було в той год страшний, коли
п'ятьох старшин козацьких
розіп'яли.
І голови —
хто звідки родом —
поставили перед народом.
То жінка та, хорунжого чи сотника,
що під стовпом лежала нежива, —
то можна їй про Симеона Стовпника,
що на стовпі мережив кружева?!»
(Ліна Костенко, «Маруся Чурай»).*

Кілька років розвивався на вітрі козацький чуб відрубаної голови Івана Гонтю, прибитої на шибениці (чи воротах) у Могилеві-Подільському. Одно-

го з очільників селянського повстання проти польського панування на Правобережній Україні 1768 року Івана Гонтю після катувань російськими військовими, які підлістю й розбєм полонили повстанців, було віддано полякам на розправу. Особливий трибунал у селі Сербі, біля Могилева, засудив ватажка до страти, яка мала тривати два тижні (!): десять днів повинні були дерти шкіру з живої людини, потім відрубати руки, потім ноги, аж тоді вирвати серце і, нарешті, відрубати голову, частини тіла повісити в 14 містах Правобережної України, яка перебувала під польською владою. Через мужню поведінку засудженому відрубали голову на третій день катувань (яке милосердя!).

Чому Іван Гонта не Вінницький святий? Він що, від віри одступивсь? Маючи значні статки, п'ятеро дітей, прихильність влади, заступився за «братів незрячих, грецької». Майно Гонтю було конфісковане на користь карателя — російського генерала Кречетнікова. Ось чому ми й досі живемо «на нашій, не своїй землі».

У Вінниці нема пам'ятника герою України Івану Гонтю, бо він не підтримав «возз'єднання» України з Росією. Іван Гонта не святий. Українська православна церква не українська. Пророцтво Тараса Шевченка «Та не буде лучше, та не буде краще, як в нас на Україні» збудеться, коли «в своїй хаті своя правда, і сила, і воля» запанують. А для цього — «Геть від Москви!» ■

■ ВЛАСНИЙ ДОСВІД

Від мами і цьоці

Лариса Пошпур готує українські й польські страви

Тетяна ЗІНЧЕНКО

Людина може все, якщо вона насправді цього хоче, вважає тернопільянка Лариса Пошпур, яка може будь-яку страву зготувати якнайкраще. Нині для господині понад усе — її двомісячна внучка Устинка і любов до життя загалом. А від цього — натхнення на все, і для кухні зокрема.

Пані Лариса працювала все робоче життя, як вона його називає, операційною медсестрою в оперблоці Тернопільської міської клінічної лікарні швидкої допомоги. Зараз — пенсіонерка. «Кухню я дуже люблю і рецептами ділюся з усіма, — каже вона. — Ніколи не думала, що в такому віці щось у мене вдасться. Багато чого перейняла від своєї покійної мами та своєї 94-річної цьоці, яка живе у Варшаві, тому в мене багато рецептів зі старої польської кухні. І консервацію я займаюся також давно, вирощую на підвіконнях розсаду помідорів — до 20 сортів — і перцю. Маю дуже багато квітів, і в квартирі в нас майже оранжерея. Але працю потрібно любити, правильно доглядати за рослинами і дякувати їм, що радують нас урожаєм, яким залюбки ділюся. Взимку ще люблю плести, тепер опановую вишивку стрічками. Людина повинна бути в русі, рух — це життя!».

Бутерброди з... салом.

Квашена капуста — корисна і смачна.

Рубасмо капусти

Осінь — пора заготовівлі капусти, в якій багато вітаміну С, дуже нам потрібного взимку, переконана пані Лариса. «Хочу поділитися своїми рецептами салатів — один консервація, інші зберігаються в холодильнику 3-4 місяці, пізніше — на балконі чи у підвалі».

Отож салат номер 1. Зберігати в холодному місці.

Потрібно: 2,5 кг капусти нашаткованої, 0,5 кг цибулі соломкою, 0,5 кг моркви — на буряковій терці, 0,5 кг перцю солодкого соломкою (можна дати ще пучок петрушки), 3 столові ложки солі (рівні) й перемішати з овочами, щоб пустили сік, через 15 хвилин додаємо 150 мл олії, 150 мл оцту, 100 г цукру. Все перемішати і покуштувати на сіль, якщо потрібно додайте (я ще трошки додала). Накладати в банки, закривати пластмасовими кришками і на холод. Коли з'їсте, робіть другу порцію.

Вихід 4 літри.

Салат із капусти номер 2. Потрібно: 5 кг нашаткованої капусти, 1 кг цибулі соломкою. Все перемішати з 4 столовими ложками солі (повними) і залишити на 2 години.

Потім додаємо 1 кг перцю соломкою, 1 кг моркви тертої, 1 кг яблук тертих, 0,5 -0,7 л відварених грибів (я дала підпеньки, але можна й без грибів), 600 мл олії, 200 мл оцту, 200 г цукру, чайну ложку перцю чорного меленого, перець духмяний 8 штук, лавровий лист 5 шт.

Усе тушкуємо 20 хвилин із моменту закипання, і якщо потрібно — досолоємо (я дала ще одну столову ложку солі) і стерилізуємо 25 хвилин.

Вихід у загальному — 9 літрів. Узимку можна їсти як салат, у підігрітому вигляді — як тушковану капусту, і в піріжкі можна використати, і в налисники.

Рецепт номер 3. Капуста-салат, квашена за три години.

Потрібно: 3 кг нашаткованої капусти, 3 моркви терті, 5

зубчиків часнику пропустити через прес. Усе перемішати і залити киплячим маринадом.

Маринад: 1 літр води, 2 столові ложки солі, 100 г цукру, 0,5 чайної ложки перцю чорного меленого, 5 штук духмяного перцю, 5 лаврових листків.

Повинно покипіти 5 хвилин. Потім додаємо 100 мл оцту, і ще кип'ятимо 2 хвилини і заливаємо капусту, коли вистигне — капуста готова.

Рецепт номер 4. Капуста-крижалька.

На дно банки потерти морквину (берете відповідної величини банки), 8-10 зубчиків часнику дрібно, 0,5 чайної ложки насіння кропу, можна сухі парасольки кропу.

Складаємо порізану на частини відварену капусту (молоду порізану у тільки ошпарюю окропом). І заливаємо киплячим маринадом.

Маринад: 1 л води, 2 столові ложки солі, 200 г цукру, 200 г оцту, 100 г олії, лавровий лист, перець духмяний.

Можна в банку покласти частинки буряка, тоді капуста матиме рожеве забарвлення.

Якщо, на зиму готуємо, тоді стерилізуємо 15 хвилин.

Рецепт номер 5. Капуста квашена на зиму.

Капусту нашаткувати і перемішати з додаванням моркви (моркви я даю мало або взагалі не даю) і добре втрамбуємо в банки за допомогою макогана, картоплею чи кулаком, між шарами — суміш перців і лавровий лист, і так — доверху, зверху сиплемо 2 столові ложки солі кам'яної, столову ложку цукру і заливаємо доброю водою, записуємо одну кришку пластмасову в горло банки, щоб капуста не піднімалася доверху, і закриваємо пластмасовою кришкою. Відразу виносимо у підвал для повільного квашення. Банки ставлю в якусь ємність, щоб потім розсіл, що витече, злити назад у банку. Якщо розсолу забракне, то після вкисання долити підсоленою водою.

Закручене м'ясо

Капуста — це добре, скаже мені дехто зі знайомих-товаришів, я навіть здогадуюся, хто. А де м'ясо? — запитують вони ж. Ларису Яківну цього і запитувати не потрібно — вона відразу ж пропонує рецепт надзвичайно ніжного, соковитого, пікантного рулетика з телятини.

«Беру теляче шийне м'ясо, в даному випадку два шматки, промиваю, просушую і натираю сіллю з сумішшю перців, посипаю прованськими травами, зверху — лавровий лист і скручую, залишаю на годин 18. Сьогодні розкрутила, поклала чорнослив (а можна і курагу, і перець болгарський), скрутила в рулет, перев'язала ниткою. Сьогодні запікала в рукаві, додала трошки води. Пекти при 180 градусах 30 хвилин, далі при 160 градусах ще годину, виходить дуже ніжне, м'яке і, основне, — корисне! Смакує з домашнім сливовим соусом».

Від себе додам, що надзвичайно смакує з капустою номер один із вищенаведених рецептів — перевірено вже!

Що восени найсмачніше?

Сало — скажете ви, і відгадасте! Користь сала вже доведена, і це добре. Бо боятися жирів, перефразовуючи прислів'я, смаку не відчувати. Правда, дієтологи застерігають від його надмірного споживання, але надмірності у будь-чому не вітаються взагалі.

«Хочу поділитися з вами смакоту із сала. Завжди чомусь роблю цю смакоту в осінню пору», — ділиться пані Лариса.

Маса з салом на бутерброди. Потрібно: 300 г сала свіжого, 2 шт. перцю солодкого, перець гіркий, 4 головки часнику (повинно бути 100 г), петрушка або кріп.

Усе разом перемолоти, посолити до смаку, скласти в банку і поставити в холодильник. Через годину можна мастити бу-

Господиня з Тернополя Лариса Пошпур.

терброди. В холодильнику можна зберігати більше місяця.

Гарячі бутерброди з салом — також те, що треба восени, радить Лариса Пошпур. Потрібно 200 г свіжого (соленого) сала, бажано з холодильника, порізати дрібненькою лапшою, цибулину порізати дрібною соломкою. Додати сире яйце, пучку перцю меленого червоного, трошки кропу, посолити до смаку і все перемішати. Батон чи хліб намастити томатним соусом і зверху — тією масою.

Розігріваємо пательню (бажано таку, щоб не прилипало), змащуємо її шматочком сала і кладемо бутерброди масою до низу, притискаємо трошки, на маленькому вогні витримуємо 2-3 хвилини (люблю, коли цибуля трошки аж присмажиться) і легенько лопаткою перевертаємо секунд на 30 на другий бік. Смакують і з томатним соусом, і з чаєм!

Не розповідайте домашнім, із чого бутерброди, — ніхто не відгадає! — інтригує пані Лариса.

Смачні й гарячі, і холодні!

До осіннього чаю

Нарешті «мій вихід», тобто моє улюблене запитання: а що у вас найчастіше до чаю? У Лариси Пошпур — щоразу щось інше. Ось навіть і медовик — з її власною імпровізацією: **3 яблуками і бісквітним коржем.** Печемо!

Коржі медові: 150 г маргарину розтопити з 2 столовими ложками меду (не кип'ятити), половина склянки цукру (100 г), півлітрова банка борошна, яйце, 2 столові ложки сметани, 1 чайна ложка соди + 1 столова ложка оцту.

Розколоти тісто і випікати 2 коржі.

Коржі печуться дуже швидко — при 180 градусах — 10 хвилин.

Бісквітний корж: 4 білки збити до піків.

Додати 4 столові ложки цукру і збивати. Жовтки — по одному. Потім на менших оборотах з'єднати з 3 столовими ложками муки, столовою ложкою крохмалу + 1,5 чайної ложки порошку до печива.

Випікати 1 корж.

Крем. В 0,5 л молока додати 150 г цукру і один пудинг ванільний, 40 г, усе розмішати, довести до кипіння, дати,

щоб покипіло 1-2 хвилини, відставити і накрити рушником до вистигання.

Коли охолоне, додавати до 400 г збитого до пишноти масла, 1,5 кг чистої ваги яблук, тертих на буряковій терці, 0,5 склянки цукру і протушувати до випарування вологи. Потім розділити яблука на 2 частини. 2 кольорі галаретки (вишнева і ківі) окремо розвести в 50 мл окропу кожен і вкинути до яблук гарячих, добре перемішати, щоб галаретка добре розчинилася, залишити, щоб вистигли.

Складаємо плячок: корж медовий + крем + яблука з вишневою галареткою + маса + бісквітний корж + маса + яблука з ківі + маса + медовий корж, верх і боки — кремовею масою чи залити шоколадною помадкою.

Дуже ніжний із кислинкою смак виходить. І досить великий за розміром медовик. Смачний!

«Хочу поділитися також і смаченьким сирником, який уже давно печу, він прикрашає стіл на всі родинні свята, пекла на хрестини онучки. За розміром він досить великий, так що є чим посмакувати», — не стомлюється у своїх кулінарних творіннях Лариса Яківна.

Тісто: 1,5 склянки муки, 1 ст. л. какао, 25 г цукру, чайна ложка порошку до печива, 1/2 пачки маргарину, яйце. Місімо тісто і викладаємо на низ форми для випікання (я залишила трошки і зробила зверху решітку).

Сир: 1,5 кг жирного сиру, 2,5 склянки цукру, 250 г масла, ванільний цукор, 2 будини (пудинги) ванільні, пучка солі, 12 яєць.

До змеленого сиру додаємо масло кімнатної температури, будин, збиті жовтки з цукром, ванільний цукор, усе перемішуємо з додаванням сухофруктів на ваш вибір, наприкінці додаємо збиті білки із сіллю і легенько перемішуємо.

Викладаємо сирну масу на тісто (я зробила зверху решітку з тіста, то шоколадом вже не заливала).

Форма розміром 25x35. Пекла при 160 градусах 1 год 15 хвилин.

Повсякчас тіште рідних: увагою, добрим словом, смачною їжею! ■

ПОГЛЯД

Та, що «вийшла з ікони»

Роздуми про те, чому феномен Лесі Українки зміг відбутися

Валерія ОНОПРІЙЧУК,
директор Музею родини Косачів
м. Новоград-Волинський

Не хочу я писати до 140-річчя чи до 85-річчя, чи ще якогось «річчя». Чому маю згадувати Лесю Українку лише тоді, коли підходить якась дата?... Все це бридко, пахне нафталіном минулої епохи, занадто статичної та офіційної у своїх проявах. А можливо, саме сьогодні хтось захоче не зважати на дощ за вікном і, огорнувшись теплотою ковдрою, перечитати «Одержиму»... Зануритись у жіночу душу та в справжнє, неприкрите умовностями жертвоне кохання... Чи передивитись «Лісову пісню», чи просто перечитати її біографію, чи от, як я зараз, написати щось про НЕЇ.

Час новий вимагає мати власну думку та волю в голові, ні — не вітер, ВОЛЮ. Тобто — свободу. Навіть точніше — це завжди актуально, але колишня епоха дозволу на вольності не давала, а зараз ця воля є. Так чому знову і знову ходити цими колами пекла, змушуючи себе робити щось з-під палиці, яку ж самі собі над головою і вішаємо?

Внутрішня свобода — це незаперечна розкіш, яку не кожен може собі дозволити. Таку, як мала її Леся Українка. Внутрішньо незалежна та впевнена у тому, що робить. Як і її Касандра, вона своїми творами промовляла нам правду. А хто її любить, ту правду?... Тому, скинувши порох плісняви минулих правил та вибачившись перед Лесею, хочу писати про неї, про її дивовижну родину. Щоб усі навколо теж замислились, що вона ж була просто ЛЮДИНОЮ. Але якою? Такою, як має бути людина, з тими метафізичними наповненнями, що завжди приписують людині філософи. Так — неймовірною, так — геніально талановитою, так — не такою, як усі.

Та все ж боліло їй. І від тієї хвороби боліло. І від нерозділеного кохання боліло. І раділа вона. І насолоджувалась природою рідного краю. Все, як ми. Тільки ось не всім дано стати, як Лесі, справжньою... неймовірно саможертвно доброю та сміливою, щоб обирати свій шлях, навіть наперекір ще сильнішій за неї матері.

Барельєф з будинку Музею родини Косачів.

Кожного разу, коли берусь писати щось про Косачів чи про Лесю Українку, — згадую, що вона б цього не схвалила... Не хотіла вона, щоб відома була її біографія, вже не кажучи про її інтимний бік. Саме тому її інтимна лірика не була надрукована за її життя, а вийшли вірші в світ друком мало не через 50 років після їх написання, а це ж творчість... (Не особисті листи, не факти з особистого життя). Та все ж роблю ці дописи, бо хочу, щоб для всіх «вийшла Леся з ікони» чи то «злізла» з якогось мармурового постаменту, куди її загнали і наказали бути небожительною. А вона ж була не така. Ніхто за життя не смів її туди загнати, поставити в якісь межі, закувати стереотипами чи змусити діяти не по своїй волі. Вона була ЖИВА і ВІЛЬНА.

Невимовно сильна духом та слабка тілом. Людина, що з дитинства зазнала страшного фізичного болю (та ніколи не скаржилась!) Опікувалася здоров'ям інших, починаючи від дитинства, коли лікувала бідних селянських дітей, коли лікувала від дифтерії рідну сестру Изидору (та вилікувала!), коли була поряд із

Сергієм Мержинським перед його смертю та розуміла, що може заразитись туберкульозом (і не боялась)... Заразилась. Пережила його смерть та своє розуміння того, що він її і не любив. Урятувала майбутнього чоловіка Климента Квітку, змусивши переїхати в більш сприятливий для нього клімат. І все це — будучи хворою.

Три види туберкульозу давали їй: туберкульоз кісток та легень був подоланий! (Неймовірно на той час). Та все ж туберкульоз нірок став вироком.

Вона жила з гаслом: «Що має бути — те буде!» Ніби сама вона промовляла словами Мавки, котрій кинули: «Божевільна! — Вільна, я вільна!»... Вільна від якихось стереотипів та суспільної думки, сильна — щоб мати власну, не нав'язану ніким; вільна робите те, що вважала правильним.

Чим більше заглиблюєшся в особистість Лесі Українки, тим усе сильнішим стає захоплення нею. Так, щоб стати Лесею Українкою, вона мала всі умови. Кошти батька, а що не кажіть, щоб людина могла присвятити себе твор-

чості, то вона має не затуманювати свій мозок дрібницями, як то — а де сьогодні взяти хліба? (Доки батько був живий, так і було). Неймовірна матір. Розуміння феномена цієї жінки — Олени Пчілки, як по мені, і досі ще не набуло такого розмаху, як він того заслуговує. Хоч як би там було, але вона зробила все, щоб Леся Українка відбулася в історії нашої країни. Дивовижну родину, бо справді когось із Косачів чи Драгоманових назвати просто сірою пересічною людиною неможливо. Відповідне оточення, що, знову ж таки, створили її батьки для своїх дітей. Вони створили навколо них культурний простір, що дозволив розвиватись їхній думці. Дивовижно, але Старицький, Лисенко, Красицький, Труш, Грицько Григоренко, Франко (чи варто продовжувати безкінечний список) — були просто друзями.

Щоб стати Лесею Українкою, вона отримала від долі вдосталь болю, фізичного, що загнав у ліжку, «скував лицькими кайданами» та... дав час учитись... Вона мала блискучу домашню освіту: понад 10 іноземних мов та шалена ерудиція в історичних подіях. Так, та сама хвороба забрала у нашої країни, можливо, першу жінку-композитора та художника-мариніста, адже вона любила малювати море... А з іншого боку, Леся Українка змогла кинути всю силу свого генія в літературу, не забуваючи мислити музичними образами та писати мариністичні цикли поезій. Дала невблаганна доля і нерозділене кохання, біль від усвідомлення цього помножила на ЙОГО смерть. Хіба ще щось потрібно, щоб народився драматург?..

Сама історична епоха вимагала бути сильною духом — ось-ось станеться революція, що змусить коло історії зробити новий оберг. Леся, що читала Маркса і Енгельса в оригіналі, не визнала ці твори новою Біблією, адже багато чого потрібно було приймати на віру, а це було не про неї. Знову і тут не йде вона за «моду» — є своя думка.

Ось так: склалися зорі на небі в потрібну комбінацію, зробили передумови на грішній землі — народилася Лариса Косач, що вліпилася з себе титанічним трудом Лесю Українку. Лесею — генія. Але й жінку. Але й людину. І як би не хотіла того Леся Українка, та все ж знання та намагання зрозуміти її життя надихають. Звичайно, тут важко позбутись суб'єктивізму і навіть, певною мірою, додумування. Але все ж є відомі нам факти (що справді були реальністю) про цю сильну жінку та її непросте життя, що дозволяють про віхи біографії стверджувати як про незаперечну дійсність. ■

Уляна ГЛІБЧУК,
письменниця, журналістка

...Напередодні нового 1971 року в зимову темін вийшла Алла Горська — художниця, одна з натхненниць шістдесятників — і не повернулася. Через декілька днів її знайшли зарубаною. У якомусь темному льоху, за містом. Кримінальна справа почала набувати від брудних фантазмгорій радянських слідчих. Це було продумано-подвійне убивство: фізичне знищення і спроба осквернити божественну суть. Ту, яка вільно, закинувши ногу на ногу, пахкала сигареткою на Володимирській і цим страшенно дратувала кадебістів. Ту, яка приїжджала в Мордовію до перших постхрущовських в'язнів. Ту, яка була самим Життям.

На похованні друзі увінчали Горську короною з червоного гілля калини і до свого зимового одягу прикріпили китички — ніби краплі невинно пролитої крові. Це моторошне бруталне вбивство, учинене руками КДБ, вимагало української символіки. Не прикраси, а чистого образу, який має закарбуватися в пам'ять.

Потім були відома картина Опанаса Заливахи і вірш Стуса «Ярій, душе. Ярій, а не райдай». Алла Горська стала символом.

У романі Степана Процюка «Травам не можна помирати», який вийшов у видавничстві «Легенда» цьогоріч,

КНИЖКОВА ШАФА

Символи і підранки епохи

Коли і як проростає слово-зустріч

вся наша історія поневолення переломлюється через образ Жінки. Безкровне тіло матері скрадається вулицями столиці і заглядає у вікна. Там колишні сільські хлоп'ятка й дівчатка, а сьогодні ситі й літєлі інженери, лікарі, вчителі. У 33-му мати віддала їм останню краплю молока, а коли його не стало, то годувала дітей власною кров'ю. Кров'ю 33-го року. І ці нещасні підранки епохи прагнуть забути смертельне приниження голодом. Заодно свою маму і свою мову, як страшний сон.

...70-ті у Києві і 70-ті в провінції, на кшталт Дубна чи Полтави, — різниця невелика. І Київ, і Полтава дихали спорідненою провінційністю. А це — добрячими випарами алкоголю, наче цими випарами добрий радянський людина намагався щось витіснити, затиснути у підсвідоме.

...Пам'ятаю як ще маленькою ходила в кіно і там часто, перед фільмом, запускали антиалкогольну короткометражку. Якось грубо збиту сатиру. І в романі «Травам не можна помирати» доблесні радянські дружинники «підмі-

тають» київські вулиці від п'яничок. В основному — робочого люду, який, покинувши сільську стріху, активно ставав до бетономішалок, цегельних нош і заповнював вулиці-гуртожитки. Там буйно квітнув суржик, який або розщеплювався, як гоголівська душа, або схилявся до чистоти російської.

«Лебеді материнства» покинули край. Образ матері у Степана Процюка — це образ сакральної жертви. У жертви немає сили. Вона не може змусити своїх дітей любити себе. Заповіт «можна все на світі вибирати, сину, вибрати не можна тільки Батьківщину» гусне в порожнечі фізіологічного серця. І тільки мати не втрачає віри. Тільки мати бачить насподі порожнечі невидиму жаринку-іскру.

До героїв роману «Травам не можна помирати» приходять ті жінки, які здатні їх розбудити. До сліпо-глухонімих гречкосієв не приходять Жінка-воїн із срібним півмісяцем у вухах. Вони не спроможні її побачити. Приходить Мати. І щемко, зі страшним солодом нагадує про провини. Не педагогічно? Це це

м'який варіант. Гірше, коли не приходять. Тоді ти — мертвий. А так є надія, що хтось із роду «гречкосієв» може стати травою... Як хлопчєня, кость од кості радянських батьків, що випадково мазнуло краєм ока сцену самоспалення Василя Макуха Гірника на київській вулиці й почуло: «Слава Україні!».

Жінка зі срібним півмісяцем у вухах приходять до лицарів. Вони ще не знають, хто вони є, та Жінка-воїн знає. Шлях, на який вона вказує, часто веде до загибелі. Але воїн — це доля.

Інколи приходять жінки-омани. Як прийшла до Миколи Комарницького. Зродивши у своїй душі шизофренічну реальність, він притягнув до себе таку жінку-перевертня.

...Хто приходив до Івана Світличного, Валерія Марченка, Олекси Тихого, Василя Стуса, Олександра Охрімівича?..

...Іван Миколайчук титанічно пручався смерті. Тому його образи на екрані такі живі. Але вони дались митцеві важкою ціною. Хтось пам'ятає — «пане, на вас сіла муха», хтось — інше

з його життя. Мені ж прикипіла давня розповідь письменника Євгена Пашковського. Коли він, молодий, та режисер Михайло Саченко прийшли провідати передсмертного Миколайчука до лікарні. Ну і принесли із собою подарунок — горілку. Водяру. А Миколайчук подивився на них і сказав тихо, без докору: «Е, хлопці, не цього я від вас чекав».

Марних зустрічей не буває. Хтось віддає, а хтось бере, всотує, аби потім знову віддати. Ми не знаємо, коли і як «проростає» слово-зустріч.

У романі «Травам не можна помирати» маємо панорамне й образне тло добра і зла радянських сімдесятих. Воно страшне у Процюка. Він — майстер макабричного полотна. Страшні картини радянської дійсності у психічних лікарнях, що їх використовували для приборкування дисидентів. Страшна деградація душі покутського селянина. Страшна у своїй сповільненій неминучості.

Проте реальність страшніша за літературу. У Процюка кордони добра і зла чітко означені. Добро — нагороджене, бо назване. А зло — покаране. Бо також назване. В реальності кордони добра і зла відкриті. В реальності Лазар Каганович, один з організаторів Голодомору, прожив понад 90 років. Добре їв, м'яко спав, «ризався» в доміно у вічні хвилини дозволя. Я не знаю, що ворухилось у його підсохлих горішках мозку. Явно не покаяння. Радше класичне: «Какуостранупросрالی...» ■

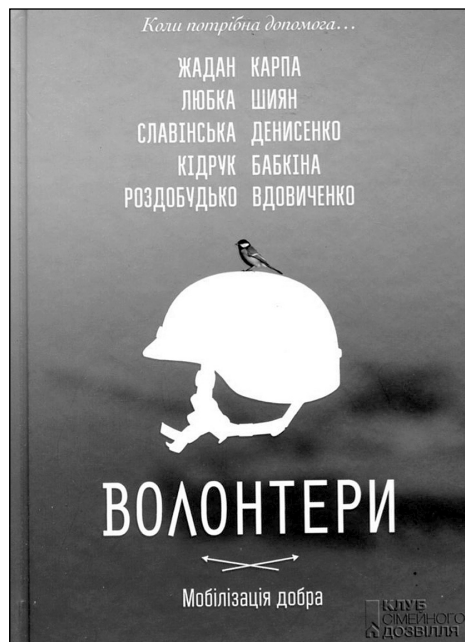
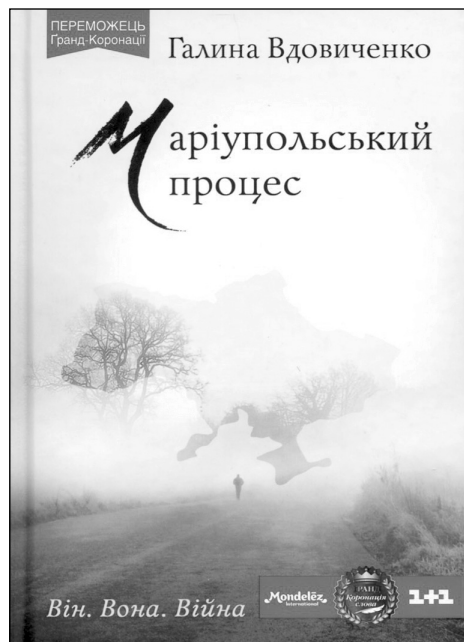
КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Мелодрама, репортаж, бувальщина, графічний роман

Повстання української воєнної прози — 2

Костянтин РОДИК

Отже, першу українську воєнну прозу писали журналісти. Для фотокора американської газети «Los Angeles Times» Сергія Лойка книжка «Аеропорт» (К.: Брайт Стар Паблішінг, 2015) стала першою й вельми резонансною письменницькою спробою — 2-ге місце в рейтингу '2015. «УМ» аналізувала її у числі від 23.03.2016. Заступник головного редактора львівської газети «Високий замок» Галина Вдовиченко на той час уже була лавреатом рукописного конкурсу «Коронація слова» і її тексти, дорослі й дитячі, почали активно публікувати провідні видавництва («Клуб сімейного дозвілля», «Фоліо», «Видавництво Старого Лева»), що стало знаком якості писаного нею. 2015 року виходить її «Маріупольський процес» (Х.: Клуб сімейного дозвілля), що ввійшов до топ-7 «Книжки року».

За класичною жанровою номенклатурою — це жіночий роман з «мелодраматичним шармом» (Ярослав Поліщук. Реактивність літератури. — К.: Академвидав, 2016). Сюжет — кохання українського солдата-юнака та ще юнішої дівчини з Приазов'я, сестри бойовика-сепаратиста, до якого наш герой потрапляє в полон. Такий собі парафраз на тему «Кавказького полоняника». Мело-жанр не вимагає психологічної каліграфії, хіба — влучних реплік по ходу фабульної динаміки. Із цим у «Маріупольському процесі» все гаразд. Світ простої опозиції: мир і надія («компоту у погребі — це обіцянка світу, що все буде гаразд») супроти війни, що випромінює ненависть («Нах цих придурків донбасівських! З усіх батареї — вогонь!.. Ідіоти! Ідіоти! Стільки горя, біди через них! Стерти з лиця землі разом з усіма бабками-шизофренічками!»).

Більше нюансовані рефлексії героїні — аж так, що попервах виникає сумнів: чи вісімнадцятилітнє дівча здатне реагувати подібним чином? Та заспокоює згадка про «Ромео і Джульєтту» або й найсвіжіший шок-роман Яна Валетова «Лучший возраст для смерти» (Х.: Фоліо, 2017) — юна інтуїція часом мудріша за мудрість досвіду. Зважте, бодай таке: «Я більше люблю, ніж ненавиджу. Второпає?»

Оте «второпає», до речі, можна адресувати й авторові передмови Володимиру Лису, коли він пише: «І ніякі ці жінки не сепаратисти, вони просто по-жіночому щиро хочуть жити й кохати під мирним небом». Книжка Г.Вдовиченко значно складніша за псевдопацифістський сироп («лишь бы не было войны»), як те уявляє собі її колега-передмовник.

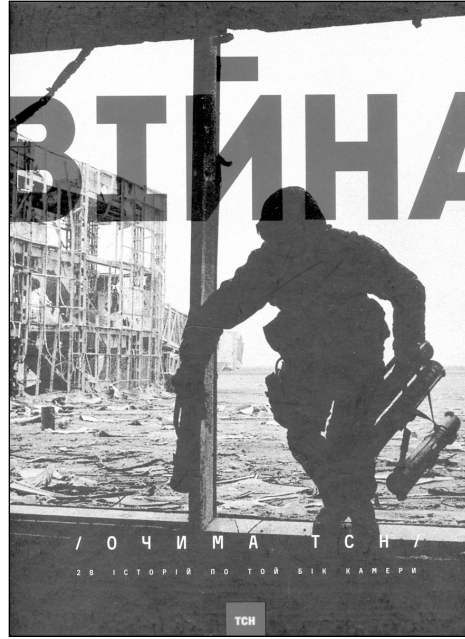
Того ж 2015-го Галина Вдовиченко опублікувала ще один воєнний текст. В укладеній Іреною Карпою збірці «Волонтери. Мобілізація добра» (Х.: Клуб сімейного дозвілля) львів'янки належить нарис «Госпіталь. Розвантажувальні дні». Це помежів'я літератури і

журналістики, яке зазвичай називають художнім репортажем. Інформаційний апендикс прози. Лінійний текст, аналізом котрого може бути хіба визначення проблемних акцентів. У Вдовиченко — це гумор, як засіб захисту проти фронтової напруги та реабілітаційна терапія. У жорстких формальних рамках письменницько-журналістська розташувалася максимально комфортно — цей найбільший у книжці твір є водночас і найдосконаліший. За винятком, звичайно, Сергія Жадана, котрий запропонував до збірки частину своєї книги «Життя Марії» («УМ» рецензувала її у числі від 22.09.2015).

Решта приміщених у «Волонтерах» творів лишаяють враження професійної розгубленості перед описуваними релізіями. Війна ще не встигла виробити свого словника і синтаксису й ці тексти — лише пошук адекватної мови. Звісно, зіркові учасники проекту — Ірен Роздобудько, Лариса Денисенко, Макс Кідрук, Катерина Бабкіна etc. — цікаві самі собою, навіть без урахування проблематики. Як-от, приміром, Гаська Шиян фонтанує епітетами, метафорами та спостережливостю: «Контора з експлуатації громадян... Не дурна, але малограмотна... Миття посуду, медитативне заняття, яке дозволяє повернутися до всіх спиною і ще й одразу побачити позитивний результат». Але все це — як товариський матч з участю зірок, який, проте, лишається за бортом футбольної історії.

Утім книжка «Волонтери» — зовсім не «пропаща сила» в історії соціальної: вона стала помітною цеглинкою в утвердженні феномену волонтерства і, що важливо, підвищила електоральну довіру до нього.

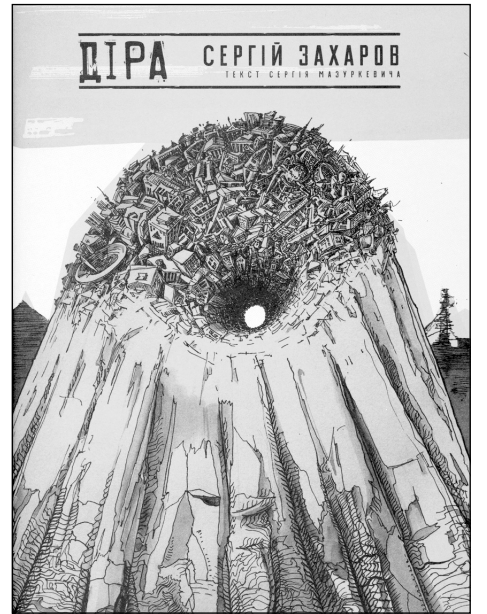
2015-го в рейтинговій підномінації «Публіцистика/сучасні мемуари» третє місце посіло альбомне видання «Війна очима ТСН» (К.: Основи). Пускаєш книжку вялом і здається, що в руках коментована збірка фронтової фотогра-

фії. Так, тут зібрано роботи добре відомих воєнних фотокорів. На обкладинці — тепер уже широковідома світлина Олесея Кромпляса: один з аеропортівських кіборгів заскакує в укриття — зафіксувати таку адреналінову динаміку дається не кожному. А ось «статичний» Олександр Клименко: панорамний пейзаж Слов'янська, що відкривається з гори Карачун, знятий у моторошному ракурсі — крізь отвір кулеметного гнізда. Або його ж «пейзаж» із розбитою дорогою на Зеленопілля: тиша, крізь туман проступає силует мертвого танку обіч колішньої шосівки. Знову Слов'янськ — очима Анатолія Степанова: приватний сектор, профільний паркан навколо будинку світиться у контражурі пробіонами від куль і скалків, а на передньому плані — буяння літніх квітів. Останнє фото книжки належить Сергію Моргунову: в кадрі багатоповерхівка, знята впритул: праворуч — неушкоджений під'їзд, ліворуч — вигорілий геть. І в цій простреленій наскрізь руїні проглядає маленький клаптик блакитного неба.

Але не цими мистецькими проявами насамперед цікава книжка. Коли втягуєшся у коментарі та «авторські сторінки» репортерів ТСН — розумієш: це не журналістика, а таки література. Оповідь про журналістів на війні. Згодом дізнаємося, що автором є Ольга Кашпор, також з команди ТСН — цей факт видавець чомусь приховав дрібним шрифтом на технічному звороті титулу. Далі дізнаємося, що письменництво для неї — це гобі. Але слід віддати належне: дотеперішнє аматорство релізувалося тут цілком професійно. Так, О.Кашпор вибрала найпростіший прозовий жанр — бувальщину. Але впоралася з ним добре. Професор від літератури Юрій Ковалів означає подібне письмо так: «Текст втрачає специфіку спогадів очевидця, набуваючи самотійного значення й узагальнення» (Літературознавча енциклопедія. — К.: Академія, 2007). Наскрізне узагальнення таке: «Кожна їхня історія — це межа... Особистий край світу. І крок за цей край».

Отже, «авторські сторінки» — це не репортажі колег, а спроба реконструкції їхнього психоемоційного стану під час перебування на передовій: саме Ольга Кашпор була для них таким собі психоналітиком по поверненні до Києва — вислуховувала, усистемнювала й нарешті опублікувала мозаїчну історію про те, що не ввійшло (чи й не могло увійти) до їхніх кількахвилинних ефірних включень. Ось, приміром, розмірковування Наталі Нагорної: «Добровольці» — це досить умовне поняття на цій війні, бо якщо ти не став «відмазуватись», якщо ти не шукав шляхів, аби обійти цю війну — ти вже добро-

волець». Або зізнання Мар'яни Бухан: «Коли я перестану думати — купити собі нову сукню чи віддати ці гроші на армію, коли цього питання і цього вибору не буде, коли залишиться лише сукня, тоді, мабуть, буде відчуття, що війна закінчилася». Ну і, звісно, назбирані колегами одкровення, як-от слова жительки Луганщини: «Я не думала, що мовчання так дорого може коштувати». Або таке: «— Найважче на фронті — це мати в тилу, — сміється боєць».

Часом під пером О.Кашпор виникають навіть містичні історії — коли оповідає про поїздку Ганни Боки до Волновахи. І ця сторінка тексту цілком зівставна за якістю з багатосторінковим оповіданням Василя Шкляра «Чорне сонце» (Х.: Клуб сімейного дозвілля, 2015). Коротка «телевізійна» фраза О.Кашпор та її спроможність відтворити мінімумом слів складні відчуття (спросоння почуті постріли за вікном, які виявляються дощем), спроби символізувати побутові картини — засвідчують її серйозні літературні потенції. А фотографії у цій книжці — хоч і не пов'язані напряму з оповідями — утворюють ефект реверберації. Бо фотографія за своєю природою — символічна.

«Графічний роман» — так нині іменують те, що раніше називали коміксом. Це жанр і не літературний, і не журналістський. Це жанр книжковий, що всотує в себе прийоми того й іншого. «Діра» (К.: Люта справа, 2016) — воєнний графічний роман художника Сергія Захарова та журналіста Сергія Мазуркевича. Якийсь час вони перебували в «окупованому потворалі Донецьку» і під ранок розвішували вулицями карикатури на «обличчя нової влади» — то був один із можливих способів спротиву, бо «протестувати відкрито — одразу ж підписати собі смертний вирок. Це я чудово розумію». Були висліджені та заарештовані: підвал, допити, імітація розстрілу. Усе це також у книжці.

Експресивні, під сміливими ракурсами малюнки показують «тих, хто визуджували копійки на пляшку, та раптом отримали зброю і стали новими володарями життя». «Ополченці» — булгаковський Поліграф Шаріков, а в керівництві «ДНР» збиралися суцільні Швондери», — пише один співавтор і влучно зображує другий. Як написала на початку книжки «Війна очима ТСН» Ольга Кашпор — «будь-який збіг з реальними подіями та людьми — не випадковий». Проте є тут і на раз упізнавані особини — «клоун-сидист» Моторола, наприклад.

Взагалі-то, графічні історії — наймобільніший спосіб рефлексії на гарячій події. Швидковпливовий. Досі в нашій книжковій історії таке траплялося украрай нечасто. Може, це початок живої зливи? ■

Михайло ЛОМОНОСОВ

РЕКОРДИ

Костянтин Мухомодєєв: Став мільйонером, але в плані фізичному і духовному

Ніжинець, який кілька років тому отримав групу інвалідності, «качнув» прес 4 248 разів, установивши свій другий всеукраїнський рекорд із підйомів тулуба

Ще зовсім нещодавно 22-річний ніжинець Костянтин Мухомодєєв був звичайним студентом. Навчався на природничому факультеті Гоголівського університету, їздив на роботу до столиці та у вільний час відвідував спортзал. Нині молодий чоловік уже двічі рекордсмен України, зятятий та цілеспрямований спортсмен. Якось на світанні Костя їхав на роботу в Київ, дивився у вікно переповненої «маршрутки» і дивувався, чому не займається тим, що йому подобається, чому пригнічує у собі прагнення та сили досягти більшого?! У столиці на хлопця чекала доба виснажливої праці охоронця. То була остання зміна, яку він відпрацював на тій роботі... Про спорт, успіх та життєві труднощі спілкуємося з молодим спортсменом-аматором із Чернігівщини.

Мати переживала, забороняла ходити у спортзал

■ Костю, коли ти вперше зрозумів, що спорт — це, як то кажуть, твоє?

— Цікавитися фізичною активністю я почав ще з дитячих років, адже мав хороші приклади для наслідування. Мій батько в молоді роки займався карате, рідна старша сестра захоплюється бойовим мистецтвом джіу-джитсу, а дядько знайшов себе у вільній боротьбі. У свої 14 я почав ставити особисті рекорди — змагався з однолітками у підтягуваннях на поперечині, віджиманнях, бігу. Думав навіть почати займатися якимось видом спорту серйозно, та доля підставила підніжку.

■ Що тоді сталося?

— У шістнадцятирічному віці отримав другу групу інвалідності. Лікарі не одразу поставили точний діагноз, говорили навіть про рак (!). Як виявилось, у мене рідкісна недуга — системне захворювання сполучної тканини. Звучить страшно, не говорячи вже про тяжкі симптоми, які тоді завалилися, як сніг на голову, — інтоксикація, слабкість. Про будь-яку активність лікарі заборонили навіть думати, передбачали, що повноцінного життя у мене вже не буде.

■ Сумно навіть сторонній людині думати про твою реакцію на такі новини...

— Коли таке чуєш у 17-18 років, можна назавжди впасти в депресію. Але тоді я переборював себе і пішов на перекір обставинам — записався в університетську «качалку», почав займатися. Мене туди тягло, плюс мав природне бажання підтягнутися, адже через недугу дуже схуд, на тілі з'явилися розтяжки, які треба було прибрати.

Зізнаюся, до спортзалу часто вибирався зі скандалами. Мати неабияк переживала, забороняла туди ходити. Вирішив не здаватися. Згодом перейшов на заняття до тренера у більш професійну тренажерну залу, яка, ясна річ, для моєї студентської кишені виявилася досить дорогою. Та мені пощастило, платив лише за користування тренажерами. Тренери бачили мій запал і платили за свої послуги не брали.

Заняття у «тренажерці» зовсім скоро дали перші результати. Хвороба почала все менше турбувати жакливими

симптомами, а згодом перейшла в ремісію. Від цього бажання реалізуватися у спорті тільки міцнішало. Без здорового способу життя себе вже не уявляв. Самостійно склав собі дієту, відмовився від небезпечної їжі. Всі кошти, що мав, витрачав на натуральні продукти харчування. Гроші, які мати давала на проїзд, збирав, усюди ходив пішки.

Минулої осені присів 3 тисячі 20 разів за годину

■ А коли ти вперше подумав про рекорд?

— Якщо чесно, коли їхав у «маршрутці». Це сталося о четвертій ранку, саме поспішав на роботу. Взагалі ранком приходять різні думки і починаєш дивитися на все по-іншому... В той період життя обставини змусили мене на третьому курсі піти на роботу. Влаштувався охоронцем в один із київських готелів. Почав пропускати пари, проте навчання не покинув. Паралельно ще намагався не забувати і про фізичну форму, тепер займався, коли був час. Але думки про спортивну активність не давали спокою.

Відчував у собі сили і потяг до фізкультури щодня. Це стало улюбленим заняттям. Захотілося спробувати себе не лише в бодібілдингу, а й в інших видах фізичної активності. Весь час мене цікавила думка про можливість людського організму, адже неодноразово читав, що вони безмежні. Так з'явилися перші міркування про максимальну кількість вправ за певну одиницю часу. І зародився задум першого рекорду.

■ Із чого вирішив почати?

— Із ранніх років мою улюбленою розминкою були присідання. Починав із них, згодом зрозумів, що це те, що треба. Кожного дня додавав кількість, яку необхідно виконати. Писав цифру на папері і вшав перед собою. Зовсім скоро досяг позначки 500 присідань із руками за головою, потім — тисяча, півтори. Коли у вересні 2016-го на ніжинському міському стадіоні «Спартак» присів 3 тисячі 20 разів за годину і встановив свій перший всеукраїнський рекорд, спочатку й сам не повірив, що стільки зробив. Одразу пригадав реакцію рідних та знайомих на моє прагнення до рекорду. Дівчина довго не вірила, що зможу, а мати взагалі казала, що всі з мене сміються.

■ Як жилося після рекорду?

— Після першого рекорду, зізнаюся, впав у депресію, навіть звертався до психолога, згодом ще й травмував коліно. Знову почали лунати вмо-

Костянтин Мухомодєєв (праворуч). Фото з власного архіву.

вляння, щоб припинив займатися спортом. Проте подолав і це випробування. Я розумів, що фізична культура — моє середовище, там я, як риба у воді. Після невеликої перерви активність моя знову відновилася, тепер займався вже з тренером із легкої атлетики Олександром Кремезом.

■ А як народився твій другий рекорд?

— На заняттях я добре і взято качав прес. Це ми обидва помітили, заговорили про ще одну рекордну спробу. А чому б ні? Я, не гаючи часу, знову почав тренуватися. Підготовка стала якіснішою, адже мені допомагав професіонал. Тренування відбувалися по шість разів на тиждень, поряд із підробітками та навчанням, але, вірите, не відчував втоми, навпаки — мотивувався ще більше.

І результат знову не забарився, збулася ще одна моя мрія як спортсмена-початківця — 9 вересня цього року я «качнув» прес 4 248 разів, тим самим встановив свій другий всеукраїнський рекорд із підйомів тулуба.

За реєстрацію й облаштування рекордів треба платити кругленькі суми

■ Кажуть, встановлювати рекорди недешево?

— Правду кажуть. Не з дешевих задоволення. За їх реєстрацію та облаштування треба платити кругленькі суми. Ясне діло, що з моєю стипендією та пенсією, квитанції у 8 і більше тисяч гривень виявилися непідйомними. Шукав спонсорів, звертався на телебачення, до мене навіть ТСН приїздила. І не дарма. Рекорд із присідання допоміг встановити невідомий благодійник, якого знайшов через журналістів. А компанії «Еко-софт» та «Газпиксервіс» підтримали рекордний прес. Зараз шукаю спонсорів для встановлення світового рекорду, адже все необхідне у фізичному плані для цього маю. Тренер говорить, що зі складною технікою виконання підйомів тулуба, яку я собі обрав, світовий рекорд нам під силу.

■ Чи змінилося твоє життя після таких успіхів у спорті?

— (Усміхається). Таке часто в мене питають. Чомусь усі думають, що я став мільйонером чи зіркою. Став мільйонером, але в плані фізичному і духовному. Насправді мої рекорди — це частина моєї самореалізації і самопізнання, а не «зіркова хвороба», як часто мені зрозуміти, чого я хочу від життя.

Рекорд під силу кожному, просто не всі це розуміють, не всі борються з лінією. Також зараз здобуваю другу вищу освіту в Національному університеті фізичного виховання та спорту.

■ А як поставилися до твоїх досягнень знайомі та друзі?

— Чесно, друзів одразу з'явилось досить багато. Всі, як і годиться, швидко згадали про мене. Були й такі, хто не соромився питати, скільки грошей я заробив на рекордах або скільки мені платять. Далі матеріального в більшості не йде — така епоха. А один колега взагалі спитав, що мені дали мої рекорди? Про це навіть говорити не хочеться.

■ Спортивна кар'єра, як правило, рано закінчується. Чим плануєш займатися, про що мрієш?

— Згоден, що доволі рано. Проте, поки матиму сили, мотивуватиму себе та інших спортивними досягненнями. Планую найближчим часом здати нормативи на кандидата в майстри спорту. Також мені цікаві рекорди з утримання планки, бігу та інших видів спортивної діяльності. У майбутньому хочу займатися підприємницькою діяльністю. Зараз навчаюся на фізичного реабілітолога, тому мрію про відкриття власного спортивно-реабілітаційного центру для допомоги людям, адже одного разу фізкультура допомогла мені.

■ Яке маєш хобі, адже від спорту теж колись хочеться відпочити?

— Як я вже говорив, спорт — одне з моїх хобі. Ще люблю читати і навіть пишу вірші. Якщо книжка цікава, сидіти над нею і три, і п'ять годин. Також люблю готувати. Нещодавно спробував навіть випічку робити. Готував пиріг з ягодами. Не знаю, чи було смачно, але моєї дівчини Маргарити сподобалося.

■ Твій шлях до спортивних успіхів був тернистим. Що порадиш юним спортсменам?

— Зізнаюся, що ніколи не бажаю удачі, бо це слизька річ, яку люблять ледарі. Побажаю міцної і завзятої праці. Праця — матір успіху. Бережіть свою іскру, не дайте їй згаснути, бажаючи її задмухати знайдуться завжди. ■

Андрій Шевченко
головний тренер національної збірної України з футболу

«Гарантую, що збірна України поїде на чемпіонат Європи-2020. Замовляйте квитки!».

Григорій ХАТА

Формула «два плюс два», за котрою Андрій Шевченко підписував свій контракт із ФФУ, передбачала звірку роботодавцем та головним тренером національної збірної їхніх годинників після завершення першої частини роботи. Попри те, що «синьо-жовті» на чемпіонат світу-2018 не відібралися, особливих питань у федерації до очільника головної футбольної команди країни не виникло й виконком ФФУ одногосно перезатвердив Шеву як головного тренера на ще один відбірковий цикл.

Йдеться, зрозуміло, про чемпіонат Європи-2020, куди, за словами Шевченка, українські футболісти під його керівництвом обов'язково потраплять. «У мене іншого виходу немає. Переді мною стоїть чітке завдання. І я впевнений, що нам вдасться потрапити на майбутнє Євро», — наголосив очільник «синьо-жовтих».

Головною причиною невиходу збірної України на «мундіаль»-2018 Андрій Шевченко назвав відсутність результату в матчах з прямими конкурентами. Нагадаємо, що в протистоянні з ісландцями та хорватами, котрі посіли два перші місця в нашій «пульці», вітчизняні збірники змогли здобути лише один бал.

«Усім подобається гра, але нам потрібен результат. Ми не набирали достатньої кількості очок у матчах із сильними опонентами, лише епізодами в них демонструючи хороший футбол. Тож потрібно змінити якість гри в матчах з лідерами європейського футболу», — наголосив Шевченко.

Тренер каже, що глобально покращувати гру він не буде: структура цієї гри, котра має креативний характер, уже є. Важливо покращити процес ре-

Григорій ХАТА

Призів, здобутих останнім часом вітчизняними шахістами під синьо-жовтим прапором, просто не перерахувати. Сьогодні досить рідко завершуються великі турніри без згадування про успішний виступ на них наших гросмейстерів. Приміром, кілька тижнів тому Україна вітала найсильнішу шахістку країни Анну Музичук із перемогою на чемпіонаті Європи зі швидких шахів, що проходив у Монако. Тепер ось лідер жіночих шахів разом із колегами по збірній — Наталією Жуковою, Анною Ушеніною, Інною Гапоненко та Юлією Осьмак — везе «бронзу» з командного чемпіонату континенту.

Такої ж нагороди на грецькому острові Крит, де впродовж останніх днів і точилися баталії найсильніших команд Старого світу, удостоїлися й наші шахісти у складі Павла Ельянова, Руслана Пономарьова, Юрія Криворучка, Юрія Кузубова та Мартина Кравціва.

Зайве говорити, що на Крит обидві наші збірні їхали в статусі головних претендентів на медалі. Цікаво, що в обох українських колективів був однаковий рейтинговий номер. Найсильніші, за рейтингом ФІДЕ, команди на чемпіонат Європи привезли росіяни, тоді як у

■ ФУТБОЛ

У пошуках ефективної гри

Федерація футболу України одногосно перезатвердила Андрія Шевченка на посту головного тренера національної збірної

алізації моментів. «Якщо футболісти покажуть сто відсотків своїх можливостей, то задачу потрапляння на Євро-2020 команда вирішить», — наголосив наставник. А працювати йому є над чим, адже складається враження, що забивати грандам у нашій збірній узагалі нікому. Яскравий тому приклад: гра лідера «синьо-жовтих» Андрія Ярмоленка, котрий у поєдинку його «Боруссії» з Дортмунда проти «Баварії» не реалізував два виходи «сам-на-сам». У будь-якому разі, до старту відбору на ЧС-2020 Шевченко та К має достатньо часу, аби бодай якось покращити один із ключових компонентів гри у футбол.

Вітчизняні вболівальники до останнього сподівалися, що збірна України в листопаді гратиме матчі «плей-оф» кваліфікації ЧС-2018. Утім, посівши у групі непрохідне третє місце, максимум, на що можуть розраховувати тепер «синьо-жовті», — це товариський матч.

Найближчої п'ятниці, 10 листопада, у Львові команда Шевченка поміряється силами зі Словаччиною, котра також не пробилася до фінальної частини російського «мундіалю». На гру з нашими західними сусідами тренерський штаб «синьо-жовтих» викликав досить чималу групу новачків. В одних випадках травми провідних виконавців, в інших — бажання познайомитися з перспективною молоддю спонукали Шевченка до таких дій. Олександр Андрієвський із «Зорі», Юрій Коломоєць із «Ворскли», Сергій М'якушко з «Карпат» — останнім часом ці прізвища активно звучали в українському футбольному житті. Шанс познайомитися з першою командою країни тренерський штаб вирішив надати й іншим новачкам — Олександру Сватку («Зоря»), Артему Шабанову («Олімпік») та В'ячеславу Танковському («Маріуполь»). «Ці футболісти своєю грою змусили

Відреставрований Київський стадіон імені Баннікова став місцем підготовки національної збірної України до товариського поєдинку зі словаками.
Фото Олександра ПРИХОДЬКА.

нас звернути на себе увагу. Ми бачимо в них потенціал, тому й запросили до збірної», — відзначає Шева.

До речі, наставник наразі не знає, хто з його інтернаціонального штабу помічників продовжить працювати на благо української збірної. «Рауль Ріанчо, Мауро Тасотті, Андреа Малдера — всі вони тепер добре знайомі з реаліями українського футболу, мають своє уявлен-

ня про стан речей, і я повинен їх почути. Якщо у нас буде спільне бачення ситуації, ми продовжимо нашу співпрацю», — відзначив Андрій Шевченко.

Зауважимо, що у Львові «синьо-жовті» гратимуть уперше за останні кілька років, адже через дискваліфікацію «Арени Львів» на весь відбірковий турнір ЧС-2018 наші збірники були змушені обходитися без підтримки палкої львівської «торсиди». ■

■ ШАХИ

П'єдестальні розрахунки

І чоловіча, й жіноча збірні шахістів із «бронзою» завершили командний чемпіонат Європи

кожного з наших колективів був третій номер посіву. Відтак підсумкові позиції, котрі вітчизняні команди посіли на турнірі у Греції, можна казати, цілком і повністю збіглися з передстартовими очікуваннями.

Щоправда, простим захист своїх вихідних позицій нашими командами аж ніяк не був. По суті, до останнього туру залишалася під питанням доля здобутої «синьо-жовтими», в підсумку, «бронзи».

Скажімо, перед останнім туром шанси потрапити на п'єдестал у нашої жіночої команди були доволі низькими. Свої матчі заключного ігрового дня — проти збірної Туреччини — українські шахістки розпочали, перебуваючи на четвертому місці в проміжному про-

Україна — Азербайджан: ніхто не хотів програвати.
Фото з сайту eurateams2017.com.

токолі, й у разі здобуття їхніми конкурентками за призи перемог, надій потрапити до першої трійки в українку не залишалося. Збірні Росії та Грузії (підсумкові володарі «золота» та «срібла» відповідно) свої матчі виграли. Натомість команда Польщі, котра на фінішну пряму вийшла

третьою, не змогла впоратися з румунками, дозволивши таким чином українському колективу, котрий «всуху» розбив туркень, в останній момент стати на останню сходинку п'єдесталу.

Щодо наших гросмейстерів, то, на відміну від польських шахісток, своїм шансом зали-

шитися в призовій трійці вони скористалися повністю, хоча для цього їм і довелося вирішити вельми непросте завдання.

У завершальний день змагань Ельянову й компанії протистояли лідери турніру — шахісти Азербайджану, на чолі з третім гросмейстером планети Шахріяром Мамедьяровим. Вийшло так, що мінімальна помилка коштувала б учасникам цього протистояння займаних ними напередодні доленосного протистояння позицій. Тож їхнє бажання відмовитися від ризикованих рішень мало цілком зрозуміле підґрунтя. Закономірним виглядають і мирові на всіх без винятку чотирьох шахівницях.

При цьому підсумкова нічия влаштувала й азербайджанців, які за додатковими показниками випередили росіян, і українців, у яких аналогічний табличний компонент вийшов кращим, ніж у хорватів. ■

■ ХРОНІКА

Олімпізм

Міжнародний олімпійський комітет як варіант можливого покарання російських спортсменів за масове вживання допінгу на Іграх-2014 у Сочі розглядає можливість заборони виконання гімну Росії на майбутній зимовій Олімпіаді в корейському Пхенчхані. ■

РЕЙТИНГИ

Впливова мода

Найвпливовішою людиною у розважальній індустрії та мас-медіа стала редакторка журналу Vogue

Аліса КВАЧ

Якщо раніше рушієм прогресу були революції, то нині світ рухає мода. Це вкотре підтвердив щорічний рейтинг найвпливовіших людей у розважальній індустрії та мас-медіа, який очолила багаторічна редакторка популярного модного журналу Vogue Анна Вінтур, потіснивши у цьому списку і співачок Бейонсе та Тейлор Свіфт, і письменницю Джоан Ролінг.

Загалом до «Списку Forbes» увійшло 15 відомих особистостей. Рейтинг самих учасників формувалася на основі прибутків за рік кожної конкретної персони, кількості згадувань її імені в ЗМІ і загального реноме. Як пояснила медіа-аналітик Аліса Ендерс, їхній вибір був не випадковим. «Анна Вінтур — найбільш впливова жінка в друкованій пресі, оскільки Vogue є вершиною смаку і жіночої моди. Вона — втілення комерційного світу моди по обидва боки Атлантики».

Анна Вінтур керує американським виданням Vogue з 1988 року і є арт-директором видавничої компанії Conde Nast. У 2008 році вона стала кавалером Ордена Британської імперії. У модельному бізнесі вона давно є прикладом для наслідування.

Попри свій поважний вік (хоча по ній і не скажеш), Анна Вінтур є «іконою стилю» для поціновувачів різних етнічних та природних принтів в одязі, які успішно культивує і у своїй роботі, і у власному гардеробі. Якщо кольє — то тільки з великим коштовним камінням, якщо сукня — то яскрава. Цього року в рейтингу Forbes їй вдалося обійти очільницю американської мовної компанії NBCUniversal Бонні Хаммер.

Утім аналітики стверджують, що перемога дісталася Анні Вінтур лише тому, що до списку не потрапили Шеріл Сандберг із Facebook і Сюзан Войчітські з Google. Як зазначила Аліса Ендерс, Forbes навмисно відокремив топ-співробітниць цих компаній попри те, що вони є «велетнями рекламної індустрії». Як-то кажуть, це вже різні вагові категорії. ■

Анна Вінтур.

Ната НЕТУДИХАТА

Як казала моя мама, кожна особистість має право на власні дивацтва. А в Парижі вирішили до цього підійти більш фундаментально і забезпечити право на самовираження тих, хто полюбає прогулюватися в «костюмі Адама і Єви» не лише у власній квартирі. Спочатку тут у Венсенському лісі відкрилася зона для нудистів, де любителі оголого відпочинку спокійно могли гуляти, відпочивати, засмагати. А нещодавно поблизу запрацював поки що єдиний у Франції ресторан для нудистів за назвою O'Naturel.

ДИВАКИ

А труси залиште в гардеробі

У Парижі відкрився ресторан для нудистів

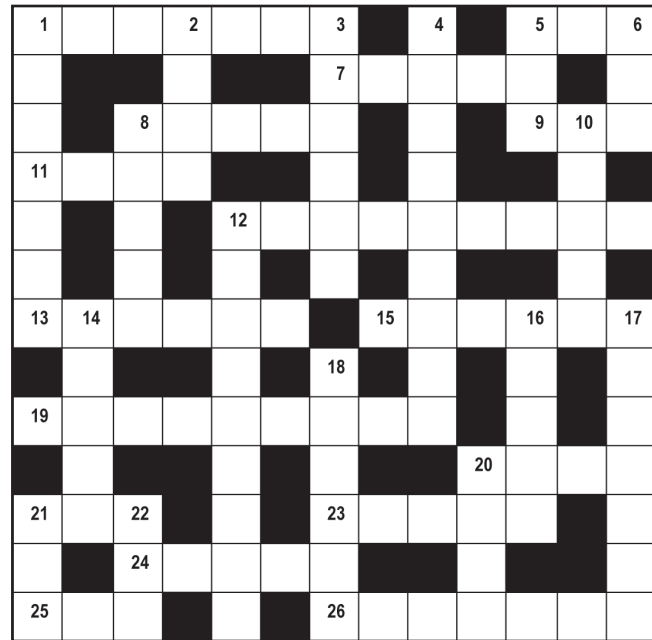
Зовні він нічим не відрізняється від інших. Хіба що вікна його щільно зашторені, щоб ніхто не підглядав зовні, та задля безпеки відвідувачів посилено охорона. А решта — все як скрізь: невибагливий інтер'єр, столики, стільці. Утім, якщо ви захочете тут пообідати, вас попросять здати одяг до гардеробу, включ-

но з нижньою білизною.

Як демонструють фото, які з'явилися в мережі, на брак клієнтів O'Naturel гріх скажитися. Причому, на відміну від інших ресторанів, тут немає закритих ніш чи «інтимних зон»: усі столики стоять у відкритому залі і відвідувачі (а на фото видно — чоловіків, і жінок) вільно спілку-

ються між собою. Єдині, хто має на собі одяг, — це охоронці та офіціанти.

Ресторан вміщує за раз до 40 гостей. Як свідчать компетентні джерела, середній рахунок у ресторані виходить десь на 30-40 євро. Усе абсолютно демократично і політкоректно. А головне — як романтично! ■

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №134

По горизонталі:

1. «Під тим дубом криниця стояла. В тій криниці дівка воду брала. Та й впустила золоте...», засмутила козакові серце» (народна пісня). 5. Жіноче півпальто вільного крою. 7. Місце початку спортивних змагань з бігу. 8. Програма дій претора, консула та інших службових осіб у Стародавньому Римі, яку вони оголошували, вступаючи на посаду. 9. Притока Волги. 11. Музичний інструмент, з яким в Україні в давнину ходили мандрівні співиці. 12. Напрямок європейської літератури й мистецтва кінця XVIII — початку XIX ст., представниками якого були Байрон та Квітка-Основ'яненко. 13. Біда, неприємні клопоти. 15. Віддалені небесні тіла, що відзначаються великою кількістю випромінюваної енергії. 19. Давньогрецький обряд, публічне жертвоприношення богам ста біків. 20. Хімічна сполука, що містить атоми кисню. 21. Американський штат. 23. Романтичний бальний танець. 24. Укорочений верхній одяг. 25. Болотяна пахуча рослина, стеблами якої прийнято прикрашати домівок на Трійцю. 26. Пляшконосий дельфін.

По вертикалі:

1. Білий вірш, неримована поезія. 2. Найдавніша збірка епічних творів ісландської літератури. 3. Відбиток на папері чи тканині гравюри або офорту. 4. Село на Чернігівщині, де був родовий маєток відомих меценатів Тарнов-

ських. 5. Станція технічного обслуговування автомобілів. 6. Мудрий удав із «Книги джунглів» Редьярда Кіплінга. 8. Німецький вчений, який отримав Нобелівську премію з фізіології і медицини 1908 року. 10. Державна скарбниця. 12. Один з популярних у радянські часи жіночих журналів. 14. Позбавлення волі. 16. Популярний співак чи актор. 17. Підрослені рослини, які висаджуються у відкритий ґрунт. 18. «Згасало сонце за вечірнім пругом. Летіла..., як лебедій пух. Гула бджола. Ратай ходив за плугом». (Ліна Костенко). 20. Давньогрецька монета, яку склали покійникам під язик, щоб було чим заплатити Харону за перевіз. 21. Одіозний учень Христа. 22. Давня одиниця площі у Великій Британії, що дорівнює приблизно 4 гектарам. ■

Кросворд №133 від 7 листопада

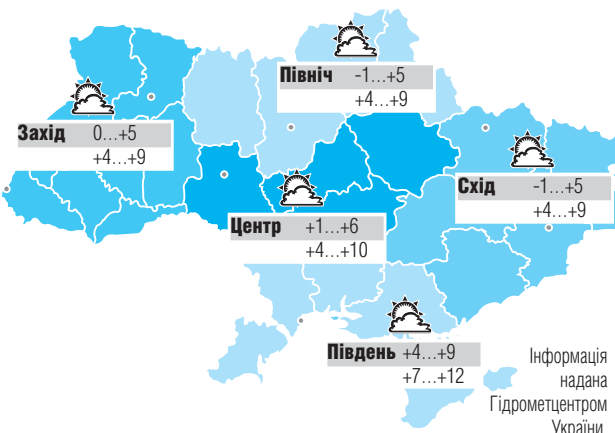
ПОГОДА

9 листопада за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно з проясненнями, без опадів. Уночі та вранці місцями туман. Вітер східний, південно-східний, 3-8 м/с. Температура вночі +3...+5, удень +7...+9.

Курорти Карпат: хмарно з проясненнями, без опадів. **Славське:** вночі +2...+4, удень +8...+10. **Міжгір'я:** вночі +3...+5, удень +8...+10. **Рахів:** уночі +3...+5, удень +8...+10.

7 листопада висота снігового покриву становила: **Славське** — немає, **Плай** — 14 см, **Міжгір'я** — немає, **Рахів** — немає, **Івано-Франківськ** — немає, **Яремче** — немає, **Пожевська** — 7 см.

ПРИКОЛИ

Входить хлопець у бар, замовляє шість чарок горілки і починає швидко пити одну за одною.

Бармен: — Я б на вашому місці так не поспішав, ми ще не зачинаємося.

— Якби у вас було те саме, що в мене, ви б теж поспішали.

— А що у вас?

— Тридцять копійок!

Кортеж автомобілів президента їхав по дуже хорошій дорозі, а попереду ще з більшою швидкістю мчали: асфальтоукладальник, каток і бригада до-

рожніх робітників.

Удома дружина щодня скаржилася чоловікові:

— Любий, у мене і тут болить, і тут болить!

Чоловік відправив її в поліклініку. Лікар оглянув жінку й порадив їй тепліше одягатися та частіше бувати на свіжому повітрі. Жінка повернулася додому, чоловік запитує:

— Що сказав лікар?
— Узимку обов'язково носити норкову шубу і щоліта відпочивати на морі!

Передплатні індекси: 60970, 1555

Наша адреса:

03047, Київ, пр. Перемоги, 50

Телефон для довідок:

т./ф.: (044) 454-84-92

Рекламне бюро:

т./ф.: (044) 454-88-86,

reklam@umoloda.kiev.ua

Відділ реалізації:

т./ф.: (044) 454-84-41,

sale@umoloda.kiev.ua

«УМ» в інтернеті: <http://www.umoloda.kiev.ua>

Відділи:

новин — 454-85-76, novynu@umoloda.kiev.ua;

права — leonov@umoloda.kiev.ua, 454-88-36;

міжнародної політики — svit@umoloda.kiev.ua, 454-88-25;

економіки — eko1@umoloda.kiev.ua, 454-86-39;

медицини — novynu4@umoloda.kiev.ua, 454-85-99;

культури — culture@umoloda.kiev.ua, 454-87-96;

соціальних проблем — socium@umoloda.kiev.ua, 454-85-99;

спорту — sport@umoloda.kiev.ua, 454-87-93

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко

Засновник і видавець —

ПП «Україна молода»

Свідоцтво про реєстрацію:

КВ №3386 від 29.08.98

© **Дорошенко М.І., 2013**

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.

Рукописи не рецензуються і не повертаються

Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.

Комерційні публікації виходять під рубриками:

«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа»,

«Фінансова експертиза», «Здоровенькі були!», «Це — працює!»,

«Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми»,

«Проекти», «Альма-матер», «Наша марка», «Продукт»,

«Протистояння», «Вітаємо», «Любов і шана».

Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується

у видавництвах:

«Преса України» — у Києві

Зам. 3009134

«Видавничий дім

«Високий Замок» — у Львові

Зам. блок № 819

Верстка та виготовлення

фотоформ —

комп'ютерний центр

редакції «УМ»,

тел.: 454-87-71

Газета виходить

у вівторок, середу,

п'ятницю — суботу (спільний номер)

Тираж 86734